

บ่วงวิบาก

หนังสือส่งเสริมการอ่าน ระดับมัธยมศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ

หนังสือส่งเสริมการอ่าน
ระดับมัธยมศึกษา

กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่อง อนุญาตให้ใช้หนังสือในโรงเรียน

ด้วยกรมวิชาการได้จัดทำหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง “บ่วงวิบาก” สำหรับเด็กระดับมัธยมศึกษา ชั้น กระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาแล้วอนุญาตให้ใช้หนังสือนี้ในโรงเรียนได้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๒๗

(นายบรรจง ชูสกุลชาติ)

รองปลัดกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

หนังสือเรื่อง “บ่วงวิบาก” ระดับมัธยมศึกษา เล่มนี้ กระทรวงศึกษาธิการ มอบให้ นางสาวลมูล รัตตากร เป็นผู้เรียบเรียง และ นายธนศักดิ์ ทองมัน เป็น ผู้วาดภาพประกอบ เป็นหนังสือเล่มหนึ่งที่ได้จากการประชุมปฏิบัติการจัดทำหนังสือ ส่งเสริมการอ่านซึ่งกรมวิชาการได้จัดทำขึ้น โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดทำหนังสือ สำหรับเด็กทั้งภาคราชการและเอกชนมาร่วมประชุมพิจารณากำหนดเค้าโครงเรื่อง กำหนดผู้เขียน พิจารณาออกแบบและภาพประกอบ และมอบให้นางแม่นมาส ชวลิต เป็นผู้ตรวจขั้นสุดท้าย

หนังสือเรื่อง “บ่วงวิบาก” เป็นหนังสือส่งเสริมการอ่านระดับมัธยมศึกษา ที่มีจุดมุ่งหมายสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตให้แก่เด็ก เป็นเรื่องราวการต่อสู้เพื่อดำรงชีวิต ของเด็กชายกำพร้าผู้หนึ่ง แนวทางการปฏิบัติตนที่ถูกต้องในเรื่องการทำประโยชน์ ให้แก่สังคมและการใฝ่หาความรู้ให้ตนเองซึ่งทำให้ชีวิตมีคุณค่ามากขึ้นนั้น เป็น ตัวอย่างที่ดีที่ผู้อ่านสามารถนำไปปฏิบัติได้ ลักษณะการเขียนผูกเป็นเรื่องราวแบบ นิยาย สนุกสนานชวนติดตาม มีภาพประกอบสวยงาม เป็นการส่งเสริมการอ่านมาก ยิ่งขึ้น กรมวิชาการจึงจัดพิมพ์เป็นหนังสือส่งเสริมการอ่านระดับมัธยมศึกษา พิมพ์ ครั้งแรกจำนวน ๘,๕๐๐ เล่ม เพื่อแจกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาทั่วประเทศ แล้ว มอบให้องค์การกำคุรุสภาจัดพิมพ์จำหน่ายสำหรับโรงเรียน และหรือผู้สนใจในโอกาสต่อไปด้วย

กรมวิชาการขอขอบพระคุณคณะกรรมการฯ และผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำ ทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้

(นายประโมทย์ ไชยกิจ)

รองอธิบดี รักษาราชการแทน

อธิบดีกรมวิชาการ

๒๔ กันยายน ๒๕๒๗

สารบัญ

หน้า

บทที่ ๑	ชีวิตต้องสู้	๑
บทที่ ๒	สู่เมืองหลวง	๒๑
บทที่ ๓	บ่วงวิบาก	๔๑
บทที่ ๔	จากงานจริง	๕๘
บทที่ ๕	ยิงเข้าเป้า	๗๐

บทที่ ๑

ชีวิตต้องสู้

เช้าตรู่ ไก่ในไร่ข้างบ้านขันก้อง เด็กชายเทพร่างผอมเพรียว อายุสิบเอ็ดปีเดินออกมาจากตัวเรือนเพื่อไปออกกำลังกาย พอก้าวพ้นประตูบ้าน เทพก็วิ่งรอบบ้านหลายรอบ สุนัขที่เลี้ยงไว้วิ่งตาม เป็นกระบวนยาว มีหมี่ มอมและลูกของมันอีกสามตัว คือ จุก ค่าง และดำ

“สิบเก้า” เด็กชายนับในใจ ถือเป็นกิจวัตรที่จะต้องวิ่งวนรอบบ้านวันละยี่สิบรอบทันทีที่ตื่นนอน ครูประจำชั้นสอนอยู่เสมอว่าการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอทำให้สุขภาพแข็งแรงและไม่เกิดโรคภัยไข้เจ็บ

“ความไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ” เขาทบทวนคำสอนของครูประจำชั้น พลาบยิ้มอย่างพอใจ “วิ่งครบยี่สิบรอบแล้วลงมือทำงานได้” ว่าแล้วเทพก็วิ่งไปยังสวนผัก เพื่อทำหน้าที่ประจำวันก่อนไปโรงเรียน สุนัขทั้งห้าวิ่งตามไปเล่นอยู่ใกล้ ๆ

บ้านของเทพเป็นบ้านชั้นเดียวอยู่กลางสวน ใต้ถุนสูงหลังคามุงกระเบื้อง ตัวเรือนตั้งอยู่กลางลานขนาดใหญ่บนพื้นดินเหนียวปนทราย มีห้องนอนสามห้อง เป็นของพ่อและแม่หนึ่งห้อง เขาอยู่กับพี่ชายหนึ่งห้อง ส่วนพี่สาวสามคนอยู่ในห้องเดียวกันอีกห้องหนึ่ง เข้าของส่วนตัวของแต่ละคนจัดไว้ในห้องอย่างมีระเบียบ

เด็กชายไม่ทราบว่านายทวีและนางนวล พ่อกับแม่ของเขาอายุเท่าไรแน่ ทั้งสองมีผมหงอกประปราย ทิวอายุยี่สิบเอ็ดปี ทับทิมเทียมเดือนและทอแสง อายุสิบเจ็ด สิบห้าและสิบสามปีตามลำดับ พี่ ๆ ทุกคนเมื่อเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่หกก็ออกจากโรงเรียนช่วยพ่อแม่ทำสวนผัก ทุกคนในบ้านหน้าตาดี รูปร่างได้สัดส่วนเนื่องจากสุขภาพสมบูรณ์ เทพคนเดียวที่ค่อนข้างผอมกว่าคนอื่น ๆ

นายทวีและทิวตื่นนอนหลังเทพเล็กน้อย ทั้งสองจะขนผักไปขายในตลาดของอำเภอซึ่งอยู่ไกลบ้านไปมาก เดิมนายทวีมีจักรยานยนต์เก่า ๆ หนึ่งคัน ตอนที่ทิวอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์นายทวีและนางนวลซื้อจักรยานยนต์คันใหม่เอี่ยมให้ทิวอีกหนึ่งคัน ที่บ้านนี้จึงมีจักรยานยนต์สองคันเป็นพาหนะ นายทิวอธิบายว่า

“มีรถเครื่องสองคัน จะได้ขนผักไปตลาดได้มากขึ้นอีกหน่อย” ลูกทุกคนเข้าใจและเห็นด้วย ต่างภูมิใจในพ่อและพี่ชายของตนเป็นอย่างยิ่ง

นายทวีและทิวออกไปขายผักเองเพราะไม่ต้องการขายให้พ่อค้าคนกลาง นอกจากจำเป็นจริง ๆ พ่อค้าคนกลางเหล่านั้นกดราคาผักที่ซื้อจากชาวสวน แล้วนำไปขายแพง ๆ เขากำไรมากเกินควร การนำผักไปขายเอง ทำให้ได้ราคาดี แต่เหน็ดเหนื่อยเป็นอันมาก นายทวีเป็นแบบอย่างที่ดีของลูก ๆ ในเรื่องความขยันขันแข็งและอดทน ทิวก็เจริญรอยตามพ่อเสมอมา

ทับทิมพี่สาวคนโตเข้าครัวซึ่งปลูกเป็นโรงยาวติดดินอยู่ใกล้บ้าน หุงหาอาหารสำหรับทุกคนในบ้านเสร็จก่อนที่คนอื่น ๆ จะตื่นนอน เธอตักอาหารใส่จานวางในตู้กับข้าวเก่า ๆ แต่สะอาด

พ่อกับน้องชายซึ่งรีบออกจากบ้าน จะยกจานอาหารมารับประทานบนแคร่ไม้ไผ่ใต้ถุนบ้านได้เลย นอกจากทำอาหารเช้าแล้ว ทับทิมยังจัดอาหารกลางวันให้สองพ่อลูกนำติดตัวไปอีกด้วย ส่วนนางนวล เทียมเดือนและทอแสง จัดผักลงแข่ง วางแข่งบนตะแกรงทำยรถจักรยานยนต์ เมื่อนายทวิและทิวออกจากบ้านไปแล้ว นางนวล ทับทิมและเทียมเดือนไปดูแลสวน ทอแสงเป็นคนออกไปหาปลาและกุ้งมาเป็นอาหาร ชีวิตหมุนเวียนอยู่เช่นนี้ วันแล้ววันเล่า ทุกคนต่างพยายามทำหน้าที่ของตนอย่างดีที่สุดด้วยความเต็มใจ จึงนับเป็นครอบครัวที่คนอื่น ๆ ในหมู่บ้านมักเอ่ยถึงอย่างนิยมชมชอบอยู่เป็นนิจ

ในสวนมีมะเขือหลาย ๆ ชนิดรวมทั้งมะเขือเปราะและมะเขือยาว มีพริกนานาชนิดทั้งพริกขี้หนู พริกขี้ฟ้า พริกหยวก และพริกอื่น ๆ ผักสวนครัวเหล่านี้ ปลุกไ้บนร่องยาวเหยียด ยกสูงจากระดับดินธรรมดาเพียงเล็กน้อยเท่านั้น สวนอีกด้านหนึ่งของบ้านมีโหระพา กะเพรา จิง ข่า ตะไคร้ และผักกาดต่าง ๆ จำนวนแปดแปลงผักแต่ละชนิดมากพอ ๆ กัน มีมะนาวและมะกรูดบ้างเล็กน้อย พ่อบอกเทพว่า “ผักและต้นไม้เป็นสิ่งที่มิชีวิต ต้องการความเอาใจใส่และทะนุถนอมเช่นเดียวกับคนเหมือนกัน” เทพจึงรดน้ำและดูแลผักด้วยความเอาใจใส่

ขณะนี้เทพอยู่ชั้นประถมปีที่ ๖ ได้รับมอบหมายให้ช่วยรดน้ำต้นไม้ เด็กชายหัวหน้าที่ละสองถึง จากบ่อน้ำใกล้บ้าน เดินรดผักไ้ไกลออกไปจากตัวบ้านทุกที่ ๆ เขาอยากจะมีเครื่องทุนแรง

ที่จะทำงานได้เร็วและเหนื่อยน้อยกว่านี้

พ่อกับแม่สอนว่า “ใครได้รับมอบหมายงานใด ควรรับผิดชอบทำงานนั้นให้ลุล่วงไป” เด็กชายจึงเต็มใจทำงานในหน้าที่ของเขาอย่างเคร่งครัด

ตั้งแต่ตื่นนอน จนรดน้ำต้นไม้เสร็จ เทพทำงานไปกิดไป ภาพทิวทัศน์งาม ๆ รอบ ๆ บ้านและโอกาสเป็นตัวของตัวเอง ในยามเช้า เทพถือเป็นสิ่งมีค่าและเป็นที่หวงแหน เขาไม่ต้องการให้ใครเข้ามาทำลายโลกส่วนตัวของเขา นอกจากงานแล้ว เทพถือว่าการเล่าเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เมื่อเขาทำงานเสร็จแล้วก็จะได้ไปโรงเรียนด้วยความสบายใจ

“เจ้าเทพ บ้าเรียนหนังสือ” ทับทิม พี่สาวคนโตลงความเห็นเช่นนั้น

เขายอมรับว่าตนชอบเรียนหนังสือ ความรู้ใหม่ ๆ ทำให้จิตใจเบิกบาน เพราะอยากตัดทวงความรู้ที่ครูสอนให้สนใจ จึงอ่านหนังสือทุกเล่มที่สามารถยืมจากห้องสมุดส่วนตัวของครูประจำชั้น เพราะห้องสมุดโรงเรียนยังไม่มี เขาได้รับแรงกระตุ้นให้เกิดจินตนาการ เห็นภาพบ้านใต้ถุนสูงของตนเป็นปราสาทใหญ่ มีห้องสมุดส่วนตัวที่เต็มไปด้วยหนังสือนานาชนิด เห็นพริกมะเขือ แดงกวา เป็นพืชมหัศจรรย์ ที่ตนเองเป็นผู้คิดสร้างพันธุ์ใหม่ขึ้น เขาต้องการโบยบินออกสู่โลกกว้าง ต้องการอิสระเสรีกว่าขณะนี้ เพราะบางครั้ง ใคร ๆ พากันเห็นว่าเป็นเด็กเล็ก ๆ เนื่องจากเป็นน้องคนสุดท้อง เมื่อโดนดุว่า พ่อจะชี้แจงเหตุผล

กลับถูกหาว่าชอบเถียง ครูประจำชั้นพูดอยู่เสมอว่า คนเราควรพูดกันด้วยเหตุผล ไม่ใช่พูดกันด้วยอารมณ์ แต่เมื่อพวกพี่ๆ พูดกับเขาด้วยอารมณ์ เขาถูกปิดปากสนิท แม้กระนั้นเทพก็ยังเป็นคนช่างพูดช่างถาม พี่ๆ ก็ตอบคำถามไปบ่นไป ถึงอย่างไร เขาก็รู้ว่าทุก ๆ คนในครอบครัวรักเขาเช่นเดียวกับที่เขารักทุกคน

เทพกลับเข้าบ้าน สุนัขห้าตัววิ่งตามกลับไปบ้าง เขาอาบน้ำ แต่งตัว รับประทานอาหาร แล้วรีบไปโรงเรียน ครึ่งเดินครึ่งวิ่งไปโรงเรียนเช่นเดียวกับทุกวัน สุนัขทั้งหมดวิ่งมาส่ง พอสุดเขตบ้านก็ได้แต่ยืนกระดิกหางส่งอยู่ตรงนั้น พี่ทอแสงฝึกเจ้าหมีกับเจ้ามอมให้มีวินัยมาก่อน มันจึงเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ลูกๆ ทั้งสามของมัน

“รีบไปไหนกันเจ้าเทพ ครูของเอ็งยังไม่ตื่นเลย” ตาอ่วมร้องทักอย่างใจดี ใบหน้ายิ้มละไม ชายสูงอายุผู้นี้เพิ่งกลับจากเก็บปลาและวางเบ็ดราวที่หนองน้ำ

“สวัสดิ์ครับตา จะกลับแล้วหรือครับ” เทพทำความเคารพ “คุณครูของผมตื่นเช้าครับ ป่านนี้คงถึงโรงเรียนแล้ว ผมต้องรีบไป สวัสดิ์ครับ”

“เออ ไหว้พระเถอะหลาน ขยันเรียนเข้า โตขึ้นจะได้ทำงานเก่งๆ” ตาอ่วมยกมือข้างหนึ่งขึ้นรับไหว้ พลางให้ศีลให้พรในขณะที่มืออีกข้างหนึ่งหิ้วพวงปลาอยู่

เด็กชายร่างเพรียววิ่งราวกับลูกกวางน้อย ผ่านสวนผัก และไร่อ้อยหลายแห่งกว่าจะถึงโรงเรียน เมื่อไปถึงก็พบว่าครูประจำชั้น เปิดห้องเรียนเรียบร้อยแล้ว กำลังตรวจสอบการบ้านของนักเรียนอยู่

“สวัสดีครับ คุณครู” เทพตรงเข้าไปสวัสดีคุณครูอย่าง กระตือรือร้น นัยน์ตาที่มักสงบกลับมีประกายยิ้มแย้มเช่นเดียวกับใบหน้า

“สวัสดีเทพ มาโรงเรียนแต่เช้าเชียว” ครูสุนทรร้องทักอย่างยิ้มแย้ม ครูเป็นคนค่อนข้างสวย รูปร่างดี มีไฟที่ริมฝีปาก ทำให้ดูเก๋ อายุยี่สิบปีเศษ เพิ่งสำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยครูที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ เธอพอใจที่จะทำงานกับเด็ก ๆ ในชนบท แม้ว่าพ่อและแม่จะอยู่ชานพระนครหลวง เธอก็สมัครเป็นครูต่างจังหวัด

“จังหวัดไหนก็ไปทั้งนั้นค่ะคุณพ่อคุณแม่” เธอยืนยัน “คุณพ่อคุณแม่อย่าห่วงหนูเลยค่ะ ขอให้หนูได้ทำงานที่หนูรัก สมกับที่ร่ำเรียนมาเถอะค่ะ”

พ่อและแม่ไม่เต็มใจนัก แต่ก็ยินยอมเพราะเลี้ยงลูกอย่างมีเสรีภาพและให้เป็นตัวของตัวเองโดยตลอดมา

ครูสุนทรมาอยู่ที่หมู่บ้านที่ ๗ ตำบลท่ามะกา อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรีได้ไม่ถึงปี เป็นครูประจำชั้นประถมปีที่ ๖ นักเรียนในชั้นของเธอล้วนเป็นเด็กซื่อ ๆ น่ารัก เธอหมั่นอบรม บ่มนิสัยและให้ความเอาใจใส่ ทุก ๆ โอกาสที่จะอำนวย เพราะ

เธอทราบดีว่า พ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กในหมู่บ้านนี้ ล้วนทำ
มาหากินตัวเป็นเกลียว ไม่ค่อยมีเวลาให้เด็กในปกครองเท่าใดนัก

“คุณครูมีอะไรให้ผมทำบ้างไหมครับ” เทพถามอย่าง
อ่อนน้อม ใบหน้ายิ้มแย้ม

“ยังไม่มีหรอก อ้อ ครูมีหนังสือเล่มใหม่นะ อยากอ่าน
ไหม” ครูสุนทรบอกอย่างปรานี

“ครับ” เทพตอบอย่างกระตือรือร้น รับหนังสือจากครู
กล่าวขอบพระคุณและค่อย ๆ ถอยออกจากห้องเรียนไป เพื่อ
หามุมสงบอ่านหนังสือเล่มนี้ก่อนที่เพื่อน ๆ จะมาโรงเรียน

เทพเดินไปยังแปลงผักขนาดเล็กของนักเรียนชั้นประถม
ปีที่ ๖ ที่อยู่ทางด้านหลังของโรงเรียน ขณะนี้ถั่วฝักยาวที่แปลง
ของเขากำลังมีฝักยาวสองสามนิ้วแล้ว ทางโรงเรียนสนับสนุนการ
เพาะปลูกอันเป็นอาชีพหลักของคนในตำบลท่ามะกา ปลูกฝัง
นักเรียนให้รักในอาชีพนี้ตั้งแต่เยาว์วัย ซึ่งปรากฏผลเป็นที่พอใจ
เทพรักแปลงถั่วฝักยาวแปลงนี้มากพอ ๆ กับสวนผักอันกว้างใหญ่
ที่บ้าน เขาเป็นคนขุดดิน ทำเป็นแปลงผัก บิขี้ดินที่ละก้อน ๆ
จนร่วนดี ผสมดินด้วยปุ๋ยคอกและทิ้งไว้เล็กน้อย จึงลงมือปลูก
ถั่ว เขาเฝ้าทำนุบำรุงต้นถั่วจนเจริญเติบโตกำลังมีถั่วฝักงาม ๆ
ให้เขาอยู่แล้ว

เทพถอนหญ้าเขียว ๆ และพืชต้นเล็ก ๆ ที่เขาไม่ต้องการ
ออก มีตอไม้อยู่ไม่ไกลนัก จึงนั่งลงอ่านหนังสือ
เล่มนั้นจนถึงเวลาเข้าเรียน

เมื่อถึงเวลาพักกลางวันเขารีบรับประทานอาหารแล้วไปหา
ครูสุนทรีย์ทันที

“อ้อ กินอาหารเสร็จแล้วหรือ” ครูสาวร้องทัก

“เรียบร้อยแล้วครับ หนังสือที่คุณครูให้ยืมเมื่อเช้านี้ผม
อ่านจบแล้วครับ” เทพตอบ พลังกล่าวต่อไปอย่างกระตือรือร้น
“วันนี้คุณครูจะให้ผมเอาหนังสือออกไปให้เพื่อน ๆ อ่านไหม
ครับ”

“เอาซี ครูกำลังคอยเธออยู่นี่ไงล่ะ” ครูสุนทรก็กล่าว พลางลุกขึ้นไปไขกุญแจตู้หลังโต๊ะครู หยิบหนังสือออกมาจำนวนหนึ่งและส่งให้เทพ เธอชนหนังสือเหล่านี้มาจากบ้านที่กรุงเทพฯ เป็นหนังสือของพวกหลาน ๆ ที่อ่านกันหมดแล้ว ทุกวันพุธ เธอจะนำออกมาให้นักเรียนยืมอ่าน โดยมากเทพจะไม่ต้องนำหนังสือกลับมาให้เธอเลย เขาเพียงแต่นำกระดาษที่ลงชื่อผู้ยืมหนังสือมาส่งให้ครู ทุกคนจะต้องนำหนังสือมาคืนในวันศุกร์

“เอาไปสืบล่มก่อนก็แล้วกันนะ” ครูสุนทรว่า “ที่ครูให้เวลาอ่านสามวัน เขาอ่านกันทันไหม”

“ทันครับ บางทีลงชื่อยืมไปคนเดียว เขาอ่านกันตั้งสามคนเนาะครับ อ่านคนละวัน” เทพบอก “แต่พวกเขาอยากยืมวันศุกร์ด้วยแล้วส่งวันจันทร์เนาะครับ”

“ได้ซี เป็นไรไป แต่เธอต้องมาชนหนังสือสองวันนะ พุธกับศุกร์” ครูสาวกล่าวอย่างยิ้มแย้ม

“ไม่เป็นไรครับ ผมชอบ” เทพรีบบอกราวกับเกรงครูจะเปลี่ยนใจ

ก่อนจะให้เด็กชายชนหนังสือออกไปจากห้องพักครู ครูสุนทรเล่าเรื่องให้เด็กชายฟังอย่างย่อ ๆ ว่า แต่ละเรื่องเกี่ยวกับอะไร เพื่อให้เด็กชายไปถ่ายทอดให้เพื่อน ๆ ฟัง หญิงสาวเชื่อว่าเด็กชายเทพคงถ่ายทอดได้ดีพอสมควร เพราะทุก ๆ สัปดาห์จะมีผู้ยืมหนังสือของเธอไปจนหมดเสมอ

เมื่อเด็กชายไปถึงห้องเรียน เพื่อนบางคนที่รออยู่แล้วก็วิ่ง
กรูเกรียวกันเข้ามาหา แต่ยังไม่มีการกล่าหยิบหนังสือเหล่านั้น
เทพเคยบอกกับพวกเขาว่า ถ้าเพื่อนๆ หยิบกันไปคนละเล่ม
สองเล่ม โดยเขาไม่สามารถบอกได้ว่าใครหยิบไป และทำหนังสือ

หาย เขาจะเลิกขนหนังสือมาให้เพื่อนอ่านอีกต่อไป เพื่อน ๆ
จึงได้แต่เชื่อฟังและอดใจรอเช่นทุก ๆ สัปดาห์

“เล่มนี้ชื่อ เปลือกหอยเมืองไทย พุดถึงเปลือกหอย
ชนิดต่าง ๆ สวย ๆ ทั้งนั้นเลย ใครจะยืม”

มีเสียงตอบรับแข็งแะ

“เบ้มเอาก่อนก็แล้วกัน” เทพตัดสิน เบ้มหรือมานิต
รับไปอย่างลึงโลด

“เล่มนี้เรื่อง จดหมายถึงลูก มีเรื่องหลายเรื่องในเล่ม
ใครจะยืม”

“ให้ฉัน” กรรณีก้าร้องเสียงแหลม พลงยื่นมือไปรับ
หนังสือมา

“เบ้มกับกรรณีก้า อย่าลืมมาลงชื่อไว้ในสมุดยืมนะ”
เทพกำชับ “เล่มนี้เรื่อง ลูกป่า เล่มนี้เรื่อง เมืองไทย” เทพชู
หนังสือขึ้น เล่าเรื่องสั้น ๆ และให้เพื่อนยืมเรื่อยไปที่ละเล่ม ๆ
ในที่สุด เมื่อการยืมสิ้นสุดลง ระฆังเป็นสัญญาณเข้าเรียนก็ดังขึ้น
ทุกคนก็แยกย้ายกันไปนั่งที่นั่งของตน เตรียมพร้อมที่จะเรียน
ต่อไป

วันกินผ่านไป เวลาสอบปลายปีกำลังจะมาถึง นักเรียน
ทุกคนพากันดูหนังสืออย่างขยันขันแข็ง เป็นครั้งที่สองในรอบปี

เทพตื่นนอนแต่เช้าตรู่เช่นเคย เขาได้รับอนุญาตจากพ่อ
ให้งดทำงานที่เคยทำเป็นประจำ เพื่อใช้เวลาจะมักเข้มข้นกับการ
เรียน พ่อสนับสนุนการเรียนของเขามากที่สุด ส่วนแม่และพี่ ๆ

แม้ว่าจะคอยเอาใจใส่ดูแลให้เขาเรียนหนังสือ แต่บางครั้งก็ดูราวกับจะรอกอยด้วยใจจดจ่อ ให้เขาจบประถมปีที่ ๖ แล้วมาช่วยทำงานบ้าน

เนื่องจากเด็กชายขยันขันแข็งในการเรียนโดยสม่ำเสมอ การสอบจึงผ่านไปอย่างไม่มีปัญหา จนเหลือวันสุดท้ายอีกวันเดียว

ค่ำแล้ว นายทวีและทิว ยังไม่กลับจากการขายผักที่ตลาด ปกติป้านนี้ทั้งสองจะกลับมานานแล้ว ผู้ที่อยู่บ้านทั้งนางนวล ลูกสาวทั้งสามและเทพ ตกลงว่าแม้จะหิวก็จะรอก่อน กรอบครัวนี้ถือเป็นเรื่องสำคัญในการที่จะรับประทานอาหารค่ำร่วมกัน เป็นเวลาเดียวที่ทุกคนจะได้พูดคุยและปรึกษาหารือกันอย่างสนิทสนม

ทุกคนที่อยู่ที่บ้านนั่งรอด้วยความอดทน แรก ๆ ก็คุยกันอย่างปกติ ทั้งแม่และพี่ ๆ มีเรื่องขำขันสนุก ๆ มาเล่าให้ฟัง เทพเองก็จะเล่าเรื่องหนังสือเล่มใหม่ที่ตนอ่าน แต่คุยกันจนแทบไม่มีเรื่องจะคุยแล้ว นายทวีและทิวก็ยังไม่มา

“ดึกแล้ว พวกเรากินข้าวกันก่อนก็แล้วกัน” นางนวลตัดสินใจ “พ่อกับพี่ทิวคงจะติดธุระอะไรสักอย่างหนึ่งละมัง” นางปลอบใจลูก ๆ และตนเองไปพร้อมกัน

ทั้งห้าลงมือรับประทานอาหารอย่างเงียบ ๆ ต่างรู้สึกลึกอกกลืนอาหารแทบจะไม่ลงด้วยความเป็นห่วง ไม่ช้าทุกคนก็เลิกรับประทานอาหาร เทพเก็บกับข้าวและนำถ้วยชามทั้งหมดไปล้าง เช่นเคย นำอาหารไปเลี้ยงสุนัขพ่อแม่ลูกทั้งห้า แล้วกลับมานั่งที่แคร่ไม้ไผ่ร่วมกับแม่และพี่ ๆ เจ้าหมี่ เจ้ามอม เจ้าจุก เจ้าต่าง

และเจ้าดำ มาเล่นกันอยู่ใกล้ ๆ แกร่ ทันทที่ที่กินอาหารเสร็จ พวกมันพยายามมาชวนเทพให้ไปเล่นด้วย โดยเฉพาะเจ้าดำจอมชน มันเอาปากจับปลายเท้าของเขา แล้วพยายามลากเขาลงมาจากแกร่ เทพขยับเท้าหนีและไล่มันเบา ๆ เจ้าดำก็ไม่ยอมย่อท้อ พี่ ๆ มันสองตัวก็เข้ามาสมทบด้วย แต่ไม่ว่าพวกมันจะพยายามเพียงไร เทพก็ได้แต่ตบหัวพวกมันเบา ๆ แล้วไล่มันไปเล่นกันตามลำพัง ส่วนเจ้าหมึกกับเจ้ามอมได้แต่หมอบอยู่ก้นพื้นข้าง ๆ แกร่ไม้ไผ่โดยไม่เข้ามารบกวนแต่อย่างใด

“อ้าวเทพ ไม่ไปดูหนังสือสอบหรือ” ทับทิมพี่สาวคนโตร้องขึ้น “พรุ่งนี้สอบวันสุดท้ายแล้วไม่ใช่หรือ”

“ยังหรอกรับพี่” เทพตอบ เขาไม่อยากบอกว่าเขารู้สึกกังวลจนไม่อยากจะขยับเขยื้อนไปทำอะไรเลย

“ไปดูหนังสือเสียซิเทพ อีกวันเดียวเท่านั้นเอง วันนี้นักขยันเรียนจะต้องให้เดือนเชียวหรือ” เทียมเดือนเฝ้า พยายามเปลี่ยนบรรยากาศให้ร่าเริงขึ้นบ้าง

เทพหยิบหนังสืออย่างไม่เต็มใจ เดินไปยังต้นมะขามใหญ่หน้าบ้าน เขาชอบท่องหนังสือใต้ต้นมะขามต้นนี้เสมอ ดูหนังสือได้แสงตะเกียงไปได้สองสามหน้า ก็เงยหน้าขึ้นมองทางเล็ก ๆ ที่จะเลี้ยวเข้าบ้านเสียครั้งหนึ่ง ทุกครั้งที่มิเสียงจักรยานยนต์ผ่านมา เขารับเงยหน้าขึ้นมอง แต่ก็ยังไม่เห็นพ่อและพี่ทิวกลับมาเลย

เสียงคุยบนแกร่ไม้ไผ่ได้ถุ่นเงียบไปนานแล้ว แม่และพี่ ๆ นั่งจัดผักสำหรับไปขายในวันรุ่งขึ้นอย่างเงียบ ๆ แม้แต่พี่ทอแสง

ก็ไม่เปิดวิทยุเพื่อฟังเพลงเช่นเคย ทุกคนเงี่ยหูฟัง และคอยการ
กลับของพ่อและพี่ชายด้วยใจจดจ่อ

ทันใดนั้นเอง เทพก็สะดุ้งสุดตัว

“เทพ เทพ แม่เอ็งอยู่ไหนวะ” ลุงท้วมผู้ใหญ่นบ้านร้อง
ถามพลางถลันมาจากเงามืดแห่งราตรีกาล

“อยู่ใต้ถุนบ้านครับลุงผู้ใหญ่” เทพลุกพรวดพรวดตาม
ลุงท้วมซึ่งกรากเข้าไปหานางนวลอย่างใจร้อน

“นวลเอ๊ย เอ็งทำใจดี ๆ นะ พวกเอ็งด้วย” ลุงท้วมมอง
กราดไปยังทุกคนในที่นั้น “ทิดวิกับเจ้าทิวโดนปล้น ถูกฆ่าตาย
ทั้งคู่”

เสียงกรีด และอุทานดังขึ้นฟังไม่ได้ศัพท์ระคนเสียงโหยให้
ราวใจจะขาด แม่ ๆ ลูก ๆ ต่างร้องให้ซบหน้าเข้าหากันราวกับ
จะยึดกันและกันเป็นที่พึ่ง

“คนเดียวนี่มันใจร้าย เอ็งเอ๊ย มันจะเอาของแล้วกลัวผิด
ก็เลยฆ่าปิดปาก ทางการจะหาตัวให้ได้เร็วที่สุด จะได้ไม่ไป
ก่อกรรมทำเข็ญคนอื่น ๆ อีก” ลุงท้วมบอกอย่างมั่นใจ

“ศพละพี่ผู้ใหญ่” นางนวลถามหลังจากโศกเศร้ากันไป
แล้วพักใหญ่ แม้กระนั้นเสียงสะอื้นก็ยังไม่สิ้นไปที่เดียว

“อยู่ที่วัดแล้ว พรรคพวกทางโน้นเขาช่วยจัดการให้ พรุ่งนี้
พวกเอ็งค่อยไปก็ได้” ลุงท้วมมองนางนวลและลูก ๆ อย่างเห็นใจ
“เราคนบ้านเดียวกัน มีอะไรเอ็งก็บอกข้านะนวล พวกเราไม่ทิ้ง
กันหรอก”

“ขอบใจจ้ะ พี่ผู้ใหญ่ ฉันกับลูก ๆ คงต้องฟังพี่ผู้ใหญ่
อีกมากทีเดียว ขาดพี่ไว้กับเจ้าทิวไปพร้อมกัน...” แล้วนางนวล
ก็ร้องไห้โฮออกมาอีกครั้ง พวกลูก ๆ ก็ร้องไห้ตาม

ลุงท้วมนั่งเป็นเพื่อนอยู่พักใหญ่ แล้วจึงลากลับ คั่นนั้น
เป็นคืนโศกศัลย์แสนเศร้าสุดประมาณของครอบครัวนี้

รุ่งเช้าหลังจากทำงานบ้านประจำวันแล้ว เทพฝันใจเดิน
ไปโรงเรียนอย่างเงื่องหงอย ความคิดถึงพ่อและพี่ชาย สงสาร
แม่เป็นที่สุด เขายังจำภาพเมื่อเช้าตรู่ได้ดี ที่แม่และพี่ ๆ พากัน
มองผักที่เก็บมาเพื่อเตรียมไว้ขายอย่างไม่ทราบจะทำอย่างไรดี
ในที่สุดก็ตกลงกันว่าจะไปติดต่อนายซึ่งพ่อค้าผักให้มารับซื้อ เพื่อ
จะได้มีเวลาไปวัดที่เก็บศพพ่อและพี่ทิว เทพเองจะตามไปที่วัด
ด้วย แต่แม่และพี่สาวไม่ยอม

เทพพยายามทำให้เข้มแข็ง เวลานี้เขาเป็นผู้ชายคน
เดียวของบ้าน เขาจะอ่อนแอเหมือนผู้หญิงไม่ได้ เขาเอามือป้าย
น้ำตาซึ่งไหลมาตลอดทางทั้ง ๆ ที่เขาไม่ตั้งใจจะร้องไห้เลย น้ำตา
ของลูกผู้ชายจะปล่อยไห้ไหลออกม่าง่าย ๆ หาได้ไม่ แต่ถ้าเขา
จะร้องไห้เพราะพ่อที่แสนรักที่สุดในโลกของเขาสิ้นชีวิตพร้อม ๆ
กับพี่ชายคนเดียวในโลก ก็น่าจะมีเหตุผลเพียงพอละครมั้ง

หลังจากเขาบอกครูสุนทรและเพื่อน ๆ บางคนไปแล้วเรื่อง
เคราะห์กรรมอันใหญ่ยิ่งนั้น เขาพยายามบังคับใจ นั่งทบทวน
บทเรียนหลังต่อไม้ไผ่แปลงผักอยู่ครู่ใหญ่แต่ก็ไม่ใช่ผลสำเร็จ

หนังสืออยู่บนตัก แต่ใจเขากลับล่องลอยไปที่วัด ในที่สุดก็เข้าห้องสอบทั้ง ๆ ที่จิตใจยังหาความสงบไม่ได้เลย

วันงานศพ หลังจากแสดงความเสียใจและสนทนากับนางนวลด้วยเรื่องทั่ว ๆ ไปพักหนึ่ง ครูสุนทรจึงเอ่ยขึ้นว่า

“ความจริงดิฉันยังไม่ควรจะมารบกวนคุณน้าเรื่องนี้ในตอนนี้นะคะ แต่บังเอิญจะต้องตัดสินใจรีบด่วน คือ ดิฉันเคยทราบจากเทพว่า จบ ป.๖ แล้ว เขาอยากจะเรียนต่อ หมู่บ้านเราก็ไม่มีโรงเรียนมัธยม จะเข้าไปอยู่ในจังหวัดก็กลัวจู้จี้ใคร พ่อดีพระสุทินน้องชายดิฉันจะบวชอยู่ช้านาน ตอนนี้อยู่มาที่ท่ามะกาอีกไม่กี่วันก็จะกลับไปอยู่วัดที่กรุงเทพฯ ถ้าเทพจะเรียนต่อ ไปอยู่กับท่านก็ได้ค่ะ”

นางนวลนิ่งไปครู่หนึ่ง

“ดิฉันเคยคิดจะให้ออกมาช่วยทำสวนผัก แต่พ่อลูกเขาพูดกันเอาไว้ว่าจะเรียนต่อ แล้วตอนนี้ก็คงจะส่งเสียลำบาก...”

“เทพเป็นเด็กดี เรียนหนังสือเก่ง มีน้ำใจ ช่วยดิฉันอยู่เป็นประจำ ดิฉันเองอยากสนับสนุนค่ะ” ครูสุนทรก็อวย ๆ พูดเพราะเกรงจะกระทบกระเทือนใจผู้เป็นมารดา “ดิฉันเป็นคนโสด ไม่มีภาระทางครอบครัว แทบจะไม่ได้ใช้เงินเลย ดิฉันพอจะช่วยได้ก็อยากจะขอเป็นคนส่งเทพเรียนเอง คุณน้าคงไม่ว่าอะไรนะคะ โรงเรียนมักจะหาทางช่วยเด็กที่ขาดแคลน ดิฉันเชื่อว่าเทพคงขวนขวายต่อไปได้ค่ะ”

“แต่ตอนแรก ๆ ก็คงรบกวนคุณครูมากอยู่ ดิฉันเกรงใจจริง ๆ ค่ะ” นางนวลกล่าวจากใจจริง

ทั้งสองนั่งกันไปนานเป็นครู

“คุณน้าลองคิดดูก่อนก็ได้ค่ะ เราอาจจะปรึกษากันในรายละเอียดอีกทีแล้วค่อยตัดสินใจก็ได้ค่ะ” ครูสุนทรกล่าวในที่สุด

นางนวลปรึกษากับลูกสาวทั้งสามก่อน แล้วจึงเรียกเทพมาคุยด้วยกัน เทพเองก็รู้สึกพะว้าพะวัง คิดว่าถ้าพ่อและพี่ทิวของเขายู่ เขาคงตัดสินใจได้ง่ายกว่านี้ นี่ไหนจะห่วงแม่ ไหนจะห่วงบ้านที่มีแต่ผู้หญิงเท่านั้น ใจหนึ่งก็อยากเรียนต่อ พ่อเคยบอกเขาว่าจะพาไปฝากไว้กับพระที่วัดในเมืองจะได้ไม่ต้องจากบ้านไปไกลถึงกรุงเทพฯ การไปอยู่กับพระสุทิน น้องชายของครูสุนทร ก็น่าจะเป็นทางที่ดีกว่า โดยเฉพาะในเมื่อครูจะเป็นผู้อุปการะช่วยส่งเสีย

ทั้งหมดปรึกษากันอยู่นาน ช่วยกันคิดช่วยกันท้วงทุกแง่ทุกมุมอย่างรอบคอบ

“ให้เทพไปกับพระสุทินเถอะค่ะแม่” ทับทิมลูกสาวคนโตเสนอ

“ใช่ค่ะ หนูก็ว่าอย่างนั้น” ทอแสงสนับสนุน “พี่เทียมว่ายังไงคะ”

“ดีแล้วละ เรียนมาก ๆ หน้อยดีเหมือนกัน สมกับที่พ่อตั้งใจไว้” เทียมเคือนสรุป

“ว่าไงเทพ” ทับทิมหันมาถามน้องชาย

“แล้วแต่แม่เถอะครับ ผมคิดอะไรไม่ถูกจริง ๆ” เทพ
 สารภาพพลาถมองนางนวลด้วยความเคารพในการตัดสินใจของผู้เป็นมารดา

“ไปก็ไป” นางนวลตกลงใจในที่สุด แล้วนางนวลจึงใช้เวลาครู่ใหญ่อบรมสั่งสอนในเรื่องต่าง ๆ ที่จำเป็นในการออกไป
 อยู่กับผู้อื่นที่ไม่ใช่พ่อแม่พี่น้องของตน วิธีปฏิบัติทั่วไป
 และข้อควรปฏิบัติอื่นๆ แก่เทพ มีทับทิม เทียมเดือน และ
 ทอแสง คอยเสริมเรื่องนี้เรื่องนั้นด้วยความเป็นห่วง

“จะอยู่ที่ไหน ก็อยู่ให้เขาพอใจ ไปก็ให้เขาคิดถึง”
 นางนวลสั่งเสีย

เย็นวันหนึ่งหลังจากงานศพผ่านไปแล้ว ครูสุนทรพร้อมกับ
 พระสุทินน้องชายแะมาเยี่ยมเยือน พระสุทินบอกนางนวลให้
 เปรใจว่าท่านจะดูแลเรื่องที่อยู่ถื่นให้เทพเอง

“อาตมาทราบมาว่า เทพเป็นเด็กดีมีน้ำใจ จึงอยากจะให้
 ไปอยู่ด้วยกัน” พระสุทินชี้แจง

“ดิฉันจะฝากเงินไว้ที่พระ ถ้าเงินหมด เทพก็จดหมาย
 มาบอกดิฉัน ดิฉันจะรีบส่งไปให้” ครูสุนทรบอกนางนวล และ
 หันมามองเทพให้รับรู้ไปด้วย

“ลูกต้องช่วยตัวเองมาก ๆ นะ แม่เชื่อว่าลูกคงจะไปรอด
 ถ้าเดือดร้อนอย่างไรก็บอกแม่มาบ้าง มีมากมีน้อยก็จะส่งไปช่วย”
 นางนวลหันมาบอกลูกชาย

เทพกราบพระสุทิน กรุสุนทรี และแม่ด้วยความซาบซึ้ง
ในพระคุณอย่างสูง

เมื่อถึงวันที่จะออกเดินทาง เทพเก็บเสื้อผ้าซึ่งมีอยู่เพียง
สองสามชุดกับหนังสือเรียน กราบลาแม่และพี่ๆ ทั้งสาม แล้ว
จุดธูปบอกกล่าวพ่อกับพี่ชาย อธิษฐานขอให้ช่วยคุ้มครอง เขา
พร้อมที่จะเผชิญชีวิตข้างหน้าไม่ว่าอะไรจะเกิดขึ้น คำสอนของ
กรุสุนทรีผ่านมาในใจ

“แม่นชีวิตไม่สั้นก็ดันไป แม่นเราไม่ดันก็สั้นใจ” แล้ว
เขานึกต่อไปว่า “ลาก่อน ท่ามะกา วันหน้าจะกลับมา”

บทที่ ๒

สู่เมืองหลวง

ขณะที่รถโดยสารแล่นออกจากอำเภอท่ามะกา เทพสับสนว่าวุ่นใจเป็นอย่างมาก เขาไม่เคยรู้สึกอย่างนี้มาก่อนเลยตั้งแต่จำความได้ เทพเป็นคนตัดสินใจเด็ดเดี่ยวอยู่เสมอ แต่เหตุใดขณะนี้จึงเฝ้าถามตัวเองครั้งแล้วครั้งเล่าว่าตัดสินใจถูกแล้วละหรือ

แม่... เทพเป็นห่วงแม่มาก แม่จะเจ็บปวดและห่วงใยขนาดไหนที่เขาต้องจากมาครั้งนี้ พ่อกับพี่ชายใหญ่ก็จากไปอย่างไม่มีวันกลับ มีหน้าซำ เขาผู้เป็นลูกชายคนเดียวที่เหลืออยู่ก็ออกจากบ้านมาเสียอีก พี่สาวทั้งสาม จะดีต่อแม่เพียงพอที่จะทดแทนการสูญเสียและการพลัดพรากจากกันของคนแม่รักมากหรือไม่

“เทพ” เสียงเรียกอย่างอ่อนโยนดังขึ้นริมหู เทพผงกศีรษะขึ้นจากพนักเก้าอี้ เหลียวไปมองข้างๆ เห็นหลวงพี่สุทินกำลังมองดูเขาอย่างห่วงใย “คิดถึงบ้านหรือ”

“ครับ หลวงพี่” เขาฝืนยิ้มรับอย่างลูกผู้ชาย หากหลวงพี่จะตำหนิ เขาก็ยอม แต่เขาจะไม่พูดปดเพื่อสิ่งใดทั้งสิ้น

“เป็นธรรมดาเนะ อีกหน่อยก็จะค่อยเพลาลงไป ลงไปทุกจิตใจ เมื่อถึงที่สุดก็จะผ่อนคลายลงไปเองโดยธรรมชาติ ขอให้อดทนหน่อยก็แล้วกัน” หลวงพี่ให้ข้อคิดอย่างน่าฟัง

“ครับ หลวงพี่” เขาสัญญา พร้อมกับเตือนตนเองว่า จะพยายามทำให้เป็นปกติตั้งแต่นี้เป็นต้นไป

เทพมอญดูรอบ ๆ ตัว ภายในรถโดยสาร ไม่มีเด็กขนาดเขาเลย มีแต่ผู้ใหญ่หรือไม่ก็เด็กเล็ก ๆ นั่งตักแม่ หลวงพี่สุทินก็เป็นพระสงฆ์รูปเดียวในรถโดยสารคันนี้ เป็นไปได้อย่างไรนะรถทั้งคันผู้คนมากมายแต่มีพระสงฆ์เพียงรูปเดียวและเด็กโตที่จบชั้นประถมปีที่ ๖ อย่างเขาเพียงคนเดียว

เด็กเล็ก ๆ อายุประมาณแปดเดือนคนหนึ่ง ยืนอยู่บนตักแม่ หันหน้ามาทางเขา ดวงตาสีดำขลับคู่นั้นเบิกกว้าง เขามองอย่างเอ็นดู เอียงคอไปทางนั้นทางนี้หยอกล้อ แล้วเอามือปิดตาเล่นจ๊ะเอ๋กับหนูน้อยซึ่งหัวเราะชอบใจลงลูกคอเอ็ก ๆ แม่ของเด็กหันมายิ้มให้เขาอย่างมีไมตรีจิต จริงขึ้นะใครดีกับลูกของตน ผู้เป็นแม่ก็คงจะมองผู้นั้นอย่างเป็นมิตร แม่ของเขาคงจะจัดครูสุนทรเป็นยอดมิตรและหลวงพี่สุทินก็คงเป็นที่นับถือของแม่เท่าเทียมกัน

เทพมอญทิวทัศน์สองข้างทาง ต้นไม้วิ่งสวนกับรถโดยสารที่เขา นั่งต้นแล้วต้นเล่า แต่เมื่อรถหยุดรับผู้โดยสาร ต้นไม้เหล่านั้นก็ยืนนิ่งสนิท ตาของเราดวงตัวเราได้มากขนาดนี้หรือนี่ โฉนเมื่อรถวิ่ง เรากลับมองเห็นเป็นต้นไม้วิ่งได้ เรื่องนี้เห็นจะลองนำไปถามครูดู

เราจะมีโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนชั้นมัธยมในกรุงเทพฯ หรือไม่หนอ ว่ากันว่าโรงเรียนดี ๆ ในกรุงเทพฯ นั้น ถ้าไม่เก่ง

จริง ๆ ก็จะไม่มีโอกาสเข้าเรียนเลย เพราะผู้คนในกรุงเทพฯ มีมากมาย ล้วนแต่มีความรู้ดีกันทั้งสิ้น แม้เขาจะเรียนดีแต่ก็เป็นนักเรียนต่างจังหวัด ความรู้ก็มาจากครูและมาจากหนังสือเรียนเป็นส่วนใหญ่ หนังสือส่งเสริมความรู้ที่ครูนำมาให้อ่าน ก็เพิ่งมีโอกาสอ่านเมื่อปีที่ผ่านมาเอง ในบ้านเขาก็ไม่มีโทรทัศน์ ถึงมีวิทยุ ก็ไม่ค่อยได้ฟังข่าวสารใด ๆ เพราะพี่สาวของเขาผู้เป็นเจ้าของ มักจะฟังแต่เพลงหรือไม่ก็ละครวิทยุเสียร่ำไป พุดถึงวิทยุ เขาเพิ่งสังเกตว่า ในรถโดยสารก็มีวิทยุกระจายเสียงด้วย เขามัวคิดอะไรเพเลิดเพลิดจนไม่ได้ยินเสียงใกล้ตัวนี่

“อย่าไปเลยบางกอกจะบอกให้ พี่เคยไปมาแล้วน้องแก้ว เอ๊ย จะบอกเจ้าอาบุญคนคุ้นเคย อย่าไปเลยบางกอกข้าชอกใจ...”

ใครหนอช่างแต่งเพลงนี้ เพลงก็ดังขึ้นในตอนที่กำลังเดินทางสู่บางกอก เมืองหลวงของประเทศเสียด้วย เอาเถอะเป็นอะไรก็เป็นกัน หน้าทีของเขาในตอนนั้นก็พยายามสอบเข้าเรียนชั้นมัธยม ๑ ในโรงเรียนรัฐบาลให้ได้ การสอบพลาดจากโรงเรียนรัฐบาลย่อมหมดโอกาสเรียน ใครเลยจะส่งเสียให้เขาเรียนในโรงเรียนราษฎร์ที่เล่ากันว่าเก็บค่าเรียนแพงแสนแพง นอกจากค่าเล่าเรียน ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ แล้วอาจมีเงินกินเปล่าที่เจ้าของโรงเรียนเรียกเก็บจากผู้ปกครองด้วย

ใครเล่าเป็นผู้ปกครองของเขาในเวลานี้ คงจะเป็นหลวงพี่สุทินกระมัง ส่วนครูสุนทรนั้นก็น่าจะเป็นผู้ปกครองด้วย เพราะจะเป็นผู้ส่งเสียค่าเล่าเรียนให้เขา ถ้าพ่อของเขายังอยู่ พ่อเองจะ

เป็นผู้ปกครองของเขา พ่อจะต้องนำเขาไปฝากไว้ที่วัดด้วยตนเอง
พักที่วัดเป็นเพื่อนจนเขาสบายใจแล้วจึงกลับ พ่อผู้แสนรู้ใจเขา
ไปทุกสิ่งทุกอย่าง “ไอ้บัดนี้ พ่อของลูก ร่มโพธิ์ของลูก พ่อไป
อยู่ที่ไหนแล้ว ทราบหรือไม่ว่าลูกคิดถึงพ่อเป็นที่สุด” เขานึก
น้ำตาของลูกผู้ชายเอ่อคลอ้นย่นตาทำท่าว่าจะหยด เขารับกระพริบ
ตาถี่ ๆ กล้ากลืนความอาดูรไว้อย่างลำบาก

ก่อนเขาจะออกจากบ้าน แม่ยังอุตส่าห์เจียดเงินให้จำนวน
หนึ่ง คงจะเป็นเงินจำนวนสุดท้ายที่เขาได้จากแม่ เพราะเขาจะไม่
กลับไปขอเงินแม่อีกเป็นอันขาด ส่วนครุฑนั้น ก็จะขอเฉพาะที่
จำเป็นจริง ๆ จะต้องอดทนต่อความยากลำบาก เพื่อให้มีค่าใช้จ่าย
น้อยที่สุด

เขาจับหลักไปนานเท่าไรไม่ทราบ มารู้สึกตัวอีกครั้งก็ถึง
ปลายทางและได้ยินเสียงปลุกจากหลวงพี่สุทิน

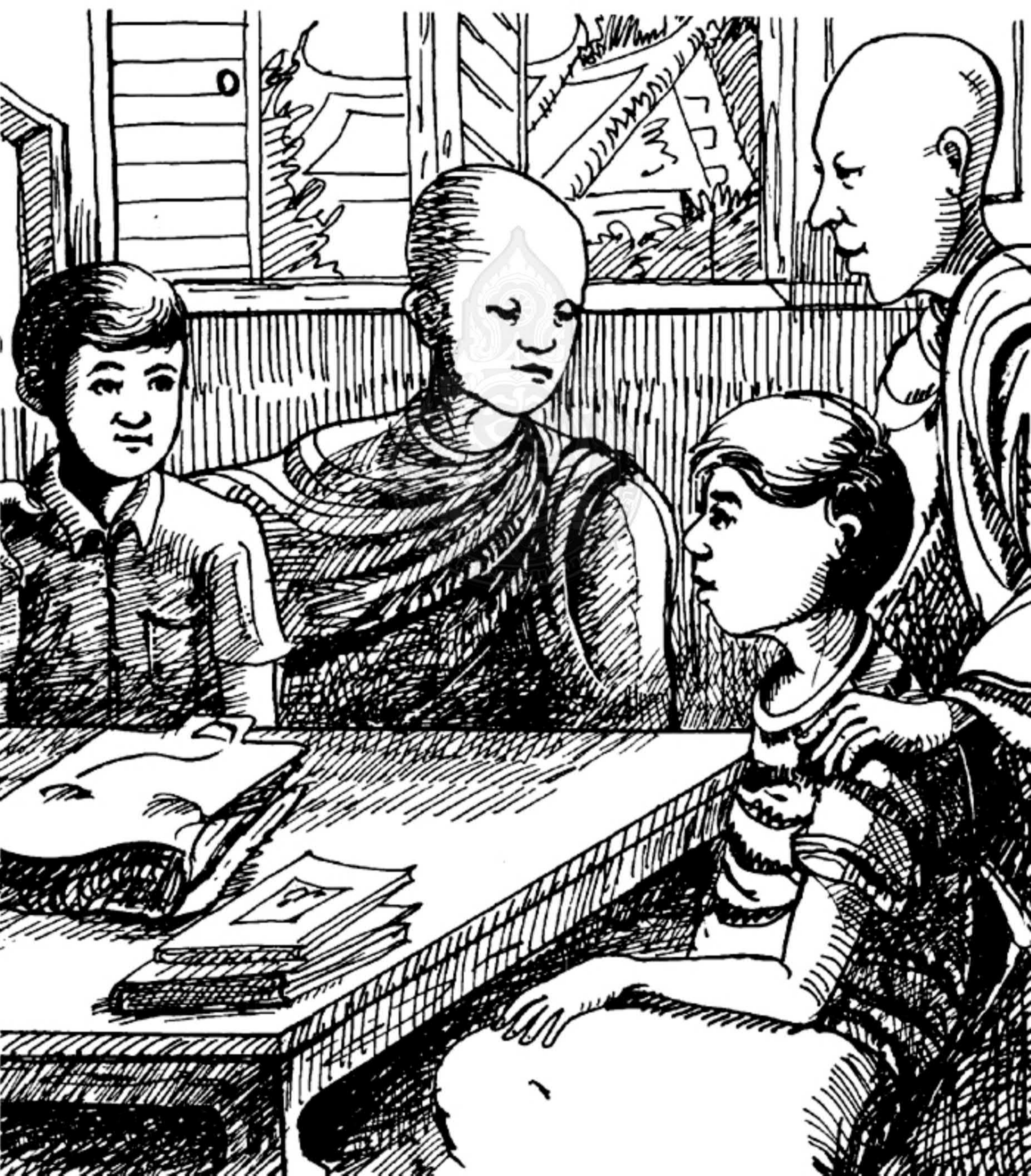
“ถึงสถานี่ขนส่งสายได้แล้ว ตื่นเถอะ”

ไอ้โฮ! ผู้คนมาจากไหนกันนะนี่ ทำไมจึงได้มากมายเช่นนี้
รถก็แน่นไปหมด เขาเดินตามหลวงพี่อย่างกระชั้นชิดและหวาดหวั่น
เสียงอะไรช่างอีกที่กรีกโครมแข็งแรงแรงฟังไม่ได้ศัพท์ เขารู้สึกว่า
หัวใจเต้นแรง หลวงพี่เองก็ดูจะก้าวพรวด ๆ แทนการเดินเนิบ ๆ
เขือกเข็นเป็นสง่าอย่างที่เขาเคยเห็นที่ท่ามะกา

“ไอ้ย” เขาร้องลั่นเมื่อมีใครคนหนึ่งมาชนอย่างแรงจนถลา
แทบจะล้มลง

“เดินระวังหน่อย อย่าเหม่อ” หลวงพี่สุทินโน้มตัวมากระชับ
เตือนด้วยใบหน้าที่เข้มแข็ง

“ครับ” เขารับคำอุบอปปิ หน้าแดงด้วยความอายในความ
เข่อซ่าซุ่มซ่ามของตนเอง

มาถึงวัดเสียได้ใจมาเป็นกอง ภูมิของหลวงพี่ช่างสบาย
อะไรเช่นนั้น ที่ภูมิมีพระสงฆ์อีกหนึ่งรูป หลวงพี่สุทินแนะนำว่า
ชื่อหลวงพี่กิตติ และมีเด็กขนาดเขาอยู่แล้วคนหนึ่งชื่อ อุทัย
ชื่อเล่นชื่อ อู๊ด

“พี่อู๊ดอยู่ชั้น ม.๕” หลวงพี่กิตติแนะนำ น้ำเสียงแสดงความ
ภาคภูมิใจอยู่ไม่น้อย “ตามสบายนะ มีอะไรก็บอกพี่อู๊ดได้”

เทพกล่าวคำขอบคุณ แล้วยกถุงกระดาษใส่เสื้อผ้าของเขา
เข้าไปในห้องของหลวงพี่สุทิน ภายในห้องสะอาดสะอ้านเช่นเดียวกับ
ข้างนอก พื้นกระดานเป็นมันปลาบ เขานั่งลงบนกระดาน
แล้วเอามือลูบพื้นอย่างพอใจ

“ออกไปอาบน้ำอาบท่า เปลี่ยนเสื้อผ้าให้สบายเสียนะ
แล้วไปคุยกับพี่อู๊ด จะรู้ที่หนีที่ไต่” หลวงพี่สุทินพูดพร้อมกับ
ยิ้ม

เทพออกไปอาบน้ำ ห้องน้ำและห้องส้วมอยู่ใกล้กันได้
เดินสองสามก้าวก็ถึง ตอนเขาเดินขึ้นภูมิตั้งมา ไม่ทันสังเกต ข้าง
ห้องน้ำมีกระถางต้นไม้ประดับมากมายจนดูไม่ออกว่าเป็นห้องน้ำ
ห้องส้วม เขาอาบน้ำอย่างสบายอารมณ์ น้ำก็ใช้น้ำประปา เปิด
ก๊อกก็ไหลชุ่มฉ่ำ

“สวรรค์นี่” เขาถามตนเอง ใครว่ามากรุงเทพฯ แล้วจะ
ลำบาก ไม่เห็นลำบากอะไรเลย สบายกว่าที่บ้านด้วยซ้ำไป

“เทพ เสรีจริงล่ะ หลวงพี่จะได้อาบน้ำบ้าง” เสียงพี่อู๊ดร้อง
เตือนมาจากข้างนอก

“เสร็จเดี๋ยวนี้แล้วครับ” เขาตอบพลางเช็ดตัวด้วยผ้าขาวม้า แล้วรีบออกมาทันที “ขอโทษครับหลวงพี่ ผมเพลินไปหน่อยครับ”

“ไม่เป็นไรหรอก ที่นี่สบายตัวแล้วซี จะหลับซุกงีบก็ได้ นะ เดินทางมาก็เพลียมากแล้ว” หลวงพี่บอกอย่างรู้ใจ

“ไปเดินเล่นกับพี่ดีกว่า อายนอนเลย เทียวดูให้ทั่วทั้งวัด แล้วไปรู้จักที่ใกล้ ๆ นี้ด้วย” พี่อู๊ดชวน

“ก็ดีครับ” เทพตอบตกลงอย่างรวดเร็วตามนิสัย

หลังจากชมวัดและบริเวณร้านรวงใกล้วัดแล้ว ก่อนจะกลับวัด เทพจึงเอ่ยขึ้นว่า

“พี่อู๊ดครับ โรงเรียนที่พี่เรียนนะ อยู่ไกลจากนี้มากไหม ครับ”

“ไม่ไกลหรอก เดินเดี๋ยวเดี๋ยวก็ถึงแล้ว อยากไปหรือ”

“ครับพี่ ผมอยากไปดู”

“ไปซี”

ทั้งสองเดินคุยกันไปอย่างสนทนาสนมราวกับรู้จักกันมานาน อุทัยคุยให้เทพฟังถึงกิจวัตรประจำวันของลูกศิษย์วัด ตลอดจนเรื่องของโรงเรียนที่ตนเรียนอยู่ ยิ่งฟังก็ยิ่งทำให้สนใจยิ่งขึ้น จนตั้งความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะเข้าเรียนในโรงเรียนเดียวกับอุทัยให้ได้

“ที่ที่ดีที่สุดก็คือ สามารถเดินไปกลับได้สบาย ขึ้นรถเมล์ ในกรุงเทพฯ นะลำบาก รถก็แน่น แถมยังเปลืองเงินด้วย เออ พี่ขอถามตรง ๆ หน่อยนะ อยากรู้มะ ทำไมถึงออกจากบ้านมาเสียละ”

เทพเล่าให้ฟังอย่างไม่ปิดบังตั้งแต่ต้นจนจบ อุทัยฟังด้วยความเห็นใจและว่า

“เออละ พี่จะดูแลเธอเอง เราอยู่ที่กุฏิเดียวกันก็เหมือน
คนอยู่บ้านเดียวกันนะ”

ตั้งแต่นั้นมา เขาก็เป็นลูกศิษย์วัดโดยสมบูรณ์ เขาตื่นตั้งแต่ตีห้า รับประทานล้างหน้าอย่างรวดเร็ว แล้วกวาดกุฏิจนสะอาดสะอ้าน ระหว่างนั้นหลวงพี่ก็จะใช้ห้องน้ำอยู่ และเสร็จทันเวลากับที่เขาถูกกุฏิเสร็จและซักผ้าขี้ริ้ว กวาดถังที่ใช้ตักน้ำอาบ น้ำอย่างรวดเร็วที่สุด หลวงพี่เตรียมตัวเสร็จ เขาก็ส่งบาตรให้ท่าน ตัวเขาก็หยิบปิ่นโตและถังน้ำใบย่อมสำหรับใส่อาหารแห้ง พร้อมที่จะตามหลวงพี่ออกบิณฑบาตในตอนเช้า ระหว่างที่เดินตามหลวงพี่ไปนั้น เขาก็มีโอกาสดูรู้จักถนนหนทางและพบผู้คนมากมายหลายตา เป็นกำไรชีวิตไปอีกส่วนหนึ่ง

เมื่อกลับมาถึงวัด ในถังจะมีกับข้าวแห้ง ๆ ผลไม้และขนมหวานชนิด ส่วนข้าวจะรวมอยู่ในบาตรของหลวงพี่สุทิน วันไหนถึงหนักหน่อย เป็นอันเชื่อได้ว่า เขจะมีอาหารรับประทานตลอดสามมื้อ มิฉะนั้นก็เตรียมอดไว้ได้แล้ว เขารับจัดสำรับให้หลวงพี่ฉันและเก็บไว้สำหรับให้ท่านฉันเพลมื่อกลางวันส่วนหนึ่ง ตัวเขานั่งอยู่ใกล้ ๆ คอยดูแลปรนนิบัติเผื่อมีอะไรขาดเหลือ หลังจากหลวงพี่อิ่มแล้ว เขาก็รับประทานอาหารบ้าง

การนั่งรับประทานอาหารคนเดียว ความจริงก็น่าจะสบายดี แต่เขาอดนึกถึงการรับประทานอาหารอย่างพร้อมหน้าพร้อมตาในบ้านของเขาเสียมิได้ คิดไปก็ออกจะเศร้าใจ แต่พยายามหักใจ ไม่คิดฟุ้งซ่าน ก้มหน้าก้มตารับประทานอาหาร ซึ่งมีสิ่งละอันพันละน้อยนั้นไปจนอิ่ม เมื่อจัดอาหารที่แบ่งไว้เข้าที่เรียบร้อยแล้ว และล้างบาตร ปิ่นโต ถังน้ำและถ้วยชาม กวาด ผึ่งแดดไว้ วัน

ไหนดไม่มีสบงจัวร์ให้ชัก เขาก็มีเวลาว่างมากพอที่จะตระเวนเมืองหลวง อุทัยพาเทพเดินไปดูที่ต่าง ๆ เมื่อเหนื่อยก็นั่งพักและคุย ทำความเข้าใจกับชีวิตเมืองหลวงและทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน หายเหนื่อยแล้วก็ออกเดินต่อไป เทพติดใจภาพเขียนเรื่องราวเกียรติในวัดพระแก้ว ตื่นตาในความโอ่อ่าสง่างามของวัดนั้น ตื่นเต้นกับมหาสมบัติในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ตะลึงในความใหญ่โตของที่ทำการรัฐบาลในละแวกนั้น ทั้งกระทรวงกลาโหม กระทรวงต่างประเทศ กรมรักษาดินแดน กรมที่ดิน กรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงยุติธรรมและอื่นๆ เขาพยายามหมายตาและจำทิศทางไว้อย่างแม่นยำ คิดว่าถ้ามีโอกาสจะมาเดินดูโดยละเอียดตามลำพังอีกครั้งหนึ่ง

ทุก ๆ วัน ทั้งมักคุเทศก์สมัครเล่นและผู้มาใหม่จากชนบทจึงเหนื่อยมาก กลับถึงวัดก็นอนแผ่ บางครั้งก็มอยหลับไป อย่างไรก็ตาม เมื่อถึงเวลากลางคืน เทพไม่ลืมท่องหนังสือก่อนนอนเสมอ หากสงสัยในวิชาใด ๆ ก็จะได้ถามอุทัยและได้รับคำอธิบายจนเป็นที่เข้าใจ

“ข้อสอบสมัยนี้ ไม่ยาก แต่มีมาก จะต้องตัดสินใจรวดเร็วและเฉียบขาด มัวคิดกลับไปกลับมา หรือตัดสินใจว่าจะเลือกข้อไหนแล้วกลับมาดูใหม่ คิดใหม่ รับรองว่าทำไมทันแน่ ๆ” อุทัยบอกเมื่อเขานึกอะไรขึ้นมาได้ที่คิดว่าเทพควรรู้ เขาก็จะบอกกลเม็ดให้โดยไม่ปิดบัง นับว่าเป็นเพื่อนที่ดีโดยแท้

อุทัยเป็นผู้พาเขาไปสมัครสอบเข้าเรียนต่อในชั้นมัธยม และเนื่องจากอุทัยกำลังเรียนอยู่ที่โรงเรียนนี้ ทุกอย่างจึงลุล่วงสำเร็จลงได้ด้วยดี

“น้องชายหรือ” บรรดาอาจารย์ของอุทัยพากันถามและมองเขาอย่างเมตตา

“ครับ” อุทัยตอบรับหน้าตาเฉยและเมื่อเทพท้วงว่าไม่ควรพูดปดกับอาจารย์ อุทัยกลับตอบว่า “อ้าว ก็เธอเป็นน้องชายพี่จริงๆ นี่ หลวงพี่สุทินยกให้พี่เป็นพี่เลี้ยงดูแลตั้งแต่วันมาถึงกรุงเทพฯ แล้ว จำไม่ได้หรือ”

ทั้งสองหัวเราะชอบใจ

“สุดแท้แต่จิตพิศواس จะนับเป็นญาติกันก็ได้...” อุทัยอ้างบทพระราชนิพนธ์เรื่องอิเหนามายืนยันตามที่ได้ยินมา

เทพยอมรับโดยคุณิ พลันหวนระลึกถึงพี่ทอแสงพี่สาวคนที่สาม ในสมัยที่ยังเรียนหนังสืออยู่ ก็เป็นเสมือนครูพิเศษประจำตัวของเขา ฝ้าดูแลเกี่ยวกับการเรียนทุกอย่าง เมื่อเขายังเล็กมากก็ช่วยจัดหนังสือเรียนให้ ไปโรงเรียนก็คอยดูแลไม่ให้ได้รับอันตราย และให้ทำตัวเป็นที่รักของเพื่อน ๆ และครู กลับมาบ้านก็ยังช่วยดูแลการทำกรบ้าน จนกระทั่งภายหลังสิ่งที่ดีเหล่านั้นก็ติดเป็นนิสัยของเขาโดยไม่ต้องคอยจ้ำจี้จ้ำไชอีก ส่วนพี่ทิวและพี่ทับทิม พี่เทียมเดือนนั้น ต่างวุ่นวายกับงานทำมาหากิน ช่วยพ่อแม่ตัวเป็นเกลียว อย่างว่าแต่จะมาช่วยดูแลเขาเลย พี่สาวทั้งสองของเขา ในบางวันยังแทบจะไม่ได้เอาใจใส่ผัดหน้าทาแป้ง

ด้วยซ้ำไป ทั้ง ๆ ที่กำลังเป็นสาวรุ่นทั้งคู่ ต่อเมื่อจะเข้าเมืองหรือไปทำบุญที่วัดนั้นแหละ เขาจึงเห็นว่าพี่สาวทั้งสองก็เป็นคนสวยของหมู่บ้านทีเดียว

บัดนี้ พี่ทิวพี่ชายคนเดียวก็จากเขาไปแล้วอย่างไม่มีวันกลับ แต่เมื่อมาอยู่กรุงเทพฯ กลับมีพี่อุทัยเหมือนสวรรค์ประทานมาแทนพี่ทิว และทำหน้าที่เป็นพี่ชายที่แสนดีตลอดมา

ในวันสอบคัดเลือก ผู้คนหลั่งไหลมาจากไหนหนอช่างมากมายอะไรเช่นนั้น เท่าที่เขาสังเกตเห็น นักเรียนคนหนึ่งจะมีผู้มาด้วยอย่างน้อยหนึ่งคนหรือมากกว่านั้น เมื่อนักเรียนเข้าห้องสอบแล้ว ผู้ปกครองและคณะยังนั่งคอยอยู่ เมื่อถึงเวลากลางวันก็จะปูเสื่อรับประทานอาหารที่นำมาจากบ้าน ราวกับอยู่ในสวนสาธารณะ น่าสนุก คงมีเขาคนเดียวกระมังที่มาสอบแต่เพียงลำพัง เมื่อถึงเวลารับประทานอาหารกลางวัน เขาเดินหาน้ำดื่มเสียเต็มท้อง และเตรียมคูหนังสือสอบในภาคบ่ายต่อไป

ระหว่างสอบ เขาพยายามตั้งสติมั่น ฝึนความจำในวิชาที่เรียน ทำความเข้าใจในวิชาที่ใช้ความคิด รอบคอบในวิชาที่ใช้เหตุผล บรรดา گلเม็ดเด็ดพรายที่เฟื่องฟุ้งมาจากอุทัยก็นำมาใช้จนสิ้นขบวนความ เขาเกือบจะมั่นใจว่าเขาคงจะสอบเข้ามาเป็นนักเรียนโรงเรียนนี้ได้อย่างแน่นอน

ปรากฏผลออกมาว่า เขาสอบผ่านข้อเขียน นับว่าสำเร็จไปแล้วด้านหนึ่ง ในเรื่องสอบสัมภาษณ์ เขาออกหนักใจอยู่มาก เขาเป็นนักเรียนบ้านนอก ไหนเลยจะสู้นักเรียนในเมืองหลวงได้

เรื่องวิชาการนั้น อาจเรียนกันทั้งหมด แต่ความรู้รอบตัวเล่า
เขาจะมีสักเท่าใด?

“ไ้ พอรู่ว่าสอบข้อเขียนได้กลับชิมไปเลยหรือ เป็นทุกข์
เรื่องอะไร” อุทัยถามไ้ด้วยความเป็นห่วง

“เรื่องสัมภาษณ์ซึ่งรับพี่อู๊ด เกิดมายังไม่เคยสอบสัมภาษณ์
ไม่ทราบว่าเขาจะถามอะไรกันบ้าง แล้วไม่ทราบจะเอาอะไรไป
ตอบ” เทพพูดพลางถอนใจเฮือกใหญ่และเอามือกอดเข้า

“อ้าว นั่งกอดเข้าเจ้าถูกเป็นทุกข์หนักหรือ เทพสอบข้อ
เขียนผ่านแล้วไม่ใช่หรือ คุณครูของเราคงดีใจมากทีเดียวละ
จะวิตกอะไรอีกเล่า” หลวงพี่สุทินถาม

“เขาเป็นห่วงเรื่องสัมภาษณ์ครับ” อุทัยตอบแทนเทพ
ซึ่งนั่งส่ายหน้าอยู่ไปมา

“การสัมภาษณ์ ก็คือ การคุยกัน เขาถามอะไรมาเราก็
ตอบไป โดยมากเขาจะไม่ค่อยถามเรื่องวิชาการนักหรอก มีอะไร
ก็พูดไปตรงๆ ถือเอาความจริงเป็นที่ตั้ง ทุกอย่างก็จะเรียบร้อย
ไปเอง” หลวงพี่สุทินชี้ทาง “คนสัมภาษณ์ก็คือ ครู อาจารย์
ซึ่งส่วนมากเป็นผู้มีเมตตาจิตต่อผู้จะมาเป็นนักเรียนอยู่แล้ว ใ้จะ
เป็นคนใจร้ายมาจากไหน พวกเขาอาจจะใจดีกว่าครูสุนทรของเรา
ก็ได้ จะกลัวไปทำไมกัน”

“ไม่มีใครใจดีไปกว่าครูสุนทรของผมหรอกครับ” เทพ
แย้ง “งั้นหรือ เอาละ เป็นอันว่าถ้าตอบอะไรต่อมิอะไรอย่าง
มั่นใจเช่นนี้ละก็ เรื่องสอบสัมภาษณ์ก็ไม่ต้องห่วง” หลวงพี่สรุป

“ขอบพระคุณครับ” เทพพุดพลาตงก็มลงกราบ ภาวนาขอให้เป็นเช่นนั้น

ในที่สุดการสอบสัมภาษณ์ก็ผ่านไปโดยเรียบร้อย ความรู้เก่าและความรู้ใหม่ที่ได้จากการเดินชมเมืองก็นำมาใช้ตอบคำถามได้ทั้งสิ้น แต่ถึงกระนั้น เขาก็ยังไม่แน่ใจว่าจะสอบเข้าเป็นนักเรียนนี้ได้หรือไม่

วันประกาศผลสอบซึ่งเฝ้ารอมานานแสนนานก็มาถึง เขาชวนพี่อุทัยไปดูผลการสอบด้วยกัน

“อะไรกัน มือเย็นเฉียบเขียว ขำว่าเป็นคนเก่งนักไม่ใช่หรือ” อุทัยแหย่ “ให้พี่ไปดูลาดเลาก่อนไหมล่ะ”

“ไม่...ไม่ต้องหรอกครับ ผมไปดูเองก็ได้” เขาตอบอย่างเกรงใจ พลาตงเดินเบียดผู้คนเข้าไปชะเง้อดู เริ่มดูตั้งแต่เลขที่ท้าย ๆ ของประกาศที่ละแผ่น ๆ ยิ่งหา ยิ่งไม่เห็น แทบจะหมดแรงยืนอยู่แล้ว เหงื่อออกชุ่มมือ นั่นไง ชื่อของเขาอยู่อันดับสามนี้เอง

“เป็นไง” อุทัยถามอยู่ใกล้หู

เทพพยักหน้า พุดไม่ออกบอกไม่ถูก ใจหนึ่งดีใจในความสำเร็จ ใจหนึ่งกลับอยากจะร้องไห้ ต่อไปนี้ เขาคงจะต้องรบกวนคุณครูขนานใหญ่

“ได้หรือ” อุทัยถามย้ำ

“ครับพี่” เทพตอบ

“อ้าว แล้วทำไมถึงทำหน้าจ้อยอย่างนั้นล่ะ แปลกจริง

เด็กคนนี้” อุทัยบ่นพึมพำ แล้วเดินเบียดคนออกมาจากกลุ่มนั้น เทพเดินตามมาติด ๆ

ในระหว่างเดินกลับวัดนั่นเอง เขาจึงระบายความอัดอั้นตันใจของเขาออกมาให้อุทัยฟัง เขาเป็นคนมีปัญหาเรื่องเงิน การสอบได้หมายถึง ค่าใช้จ่าย ทั้งค่าเสื้อผ้าและค่าหนังสือ ส่วนค่ารับประทานอาหารกลางวันนั้น เขาตั้งใจจะไม่จ่ายเงินเลย

“หนังสือของพี่พอมิ เห็นจะไม่ต้องซื้อ ซื้อแต่เฉพาะสมุดก็พอ ค่าเสื้อผ้าก็ตัดสักสองชุดก็พอ ชักบ่อย ๆ พี่ว่าคงพอไปได้หรอกนะ ค่อย ๆ คิด ค่อย ๆ ไปনা อย่าเป็นทุกข์ไปเลย เอ้ายิ้มเสียทีซี” อุทัยสรุปอย่างเข้าแหย

หลวงพี่สุทินและหลวงพี่กิตติพลอยดีใจไปด้วยอย่างมาก ๆ ต่างช่วยกันคิดว่าจะเตรียมซื้อของอะไรอย่างไบบ้าง เทพได้แต่นั่งฟังอย่างสงบเสงี่ยม นัยน์ตาที่มักสงบนิ่งเป็นประกาย เป็นหน้าต่างให้เห็นถึงดวงใจที่สำนึกในความกรุณาของผู้มีพระคุณอย่างล้นพ้น

เช้าวันแรกๆ ไปโรงเรียน เทพยอมรับว่าตื่นเต้นไม่น้อยทีเดียว เขาเสร็จเรียบร้อยก่อนอุทัยเป็นครูใหญ่ ทั้งสองออกจากวัดเดินไปโรงเรียนอย่างร่าเริง การมีอุทัยไปด้วย ทำให้ชีวิตการเรียนดีกว่าที่คาดหมายไว้มากมาย ทุกอย่างในวันนี้ล้วนชวนให้ตื่นเต้น ครูใหม่ เพื่อนใหม่ ๆ โรงเรียนใหม่ อะไรก็ใหม่ทั้งสิ้น แต่เหนือสิ่งใหม่ ๆ ทั้งหมดนี้ มีสถานที่ที่ทำให้เทพสนใจอย่างที่สุดคือ ห้องสมุด

เขาก็นพบสถานที่มหัศจรรย์นี้ในเวลาเที่ยงวัน เมื่อหาน้ำดื่มเสียเต็มท้องแล้ว เขาก็เดินสำรวจเรื่อย ๆ ไป ในที่สุดเขาก็มาถึงห้องสมุดโรงเรียนซึ่งมีหนังสือมากกว่าที่ใด ๆ ที่เขาเคยพบเห็นมา แล้วเขาจะอ่านหนังสือทุกเล่มในห้องสมุดได้อย่างไร

“ใครเขาอ่านกันทุกเล่มในห้องสมุดเล่า” อุทัยพูด พลาทหัวเราะในคำเปรยของเทพ เมื่อเดินกลับวัดในตอนเลิกเรียน “หนังสือในห้องสมุดนะ ส่วนหนึ่งเอาไว้ค้นคว้าเวลาเกิดปัญหาในการเรียน อีกส่วนหนึ่งเอาไว้อ่านเล่นสบายใจ”

“เขาให้ยืมไหมพี่อู๊ด”

“ให้ยืม แต่ต้องทำบัตรก่อน”

“บัตรอะไร”

“บัตรอนุญาตใช้ห้องสมุด เอารูปกับใบเสร็จรับเงินค่าเล่าเรียนไปแสดง แล้วเขาจะให้บัตรมาหนึ่งใบ ใช้บัตรนั้นได้ตลอดปีเลย”

“ระหว่างที่ยังไม่ได้บัตรล่ะครับ”

“จะอ่านเวลาไหนกัน เช้า ๆ เราก็มานั่งน้กไม่ได้ เที่ยง ๆ กว่าจะกินข้าวกลางวันเสร็จก็เกือบหมดเวลาแล้ว เลิกเรียนเขาก็เปิดอีกไม่นานก็ปิดแล้ว นอกจากจะม่วนเสาร์ซึ่งพี่ก็ขี้เกียจมา โดยมากพี่ยืมมาอ่านที่วัด จะรอน้อยไม่ได้หรือไง”

“ผมมีเวลาตอนเที่ยงครับ ผมจะอ่านหนังสือตอนนั้น บางทีผมจะม่วนเสาร์ด้วยครับ” เทพบอก

“ดี” อุทัยเออออ

เขาเริ่มอ่านหนังสือในห้องสมุดอย่างมุ่งมั่น เริ่มมาตั้งแต่ชั้นหนังสือชั้นแรกนับจากเข้าประตูมาเลยทีเดียว เขาเปิดดูหนังสือภาษาอังกฤษแต่อ่านไม่ออกเลยสักตัวเดียวจึงได้แต่เปิดดูรูปเขาก็เห็นอะไรแปลก ๆ มากมายอย่างที่ไม่เคยเห็นมาก่อน เขาอยากให้อถึงชั่วโมงเรียนภาษาอังกฤษเร็ว ๆ จะได้อ่านภาษาอังกฤษออกเมื่ออ่านหนังสือเหล่านี้ได้ก็คงจะสนุกขึ้นกว่านี้มากทีเดียว

วันแรก ๆ เขาหิวพอดู แต่ก็อดทนเอา หิวมาก ๆ ก็ดื่มน้ำเย็นที่มีไว้ให้ที่หน้าห้องสมุด ค่อยบรรเทาความหิวไปได้ อย่างนี้แหละมังที่ผู้ใหญ่เรียกว่า “เอน้ำลือบท้อง” เมื่อดื่มน้ำแล้วรู้สึกหายแสบท้องไปได้มากทีเดียว

“เป็นไงบ้าง เข้าห้องสมุดวันนี้” อุทัยถามขณะเดินกลับวัดไปด้วยกันในตอนเย็น

“หนังสือดี ๆ ทั้งนั้นเลย แต่ผมอ่านภาษาอังกฤษไม่ออกเลยไม่สนุก” เทพตอบ

“ทำไมไม่อ่านภาษาไทยไปก่อนเล่า เอาไว้อ่านออกแล้วค่อยกลับมาอ่านภาษาอังกฤษ ยังเรียนอยู่ตั้งหลายปีนี่นา” อุทัยแนะ

“จริงด้วยครับ” เทพตอบ

“หิวหรือเปล่าละตอนนั้น”

“หิวมากครับ แสบท้องเลย”

“ระวังนะ น้ำย่อยมันไม่รู้หรอกว่าเราจะอดรูดข้าว ถึงเวลามันก็ออกมา ไม่มีอาหารให้มันย่อย มันก็ย่อยผนังกระเพาะของ

เราแทน อีกหน่อยโรคกระเพาะเลื่องงาน จะหาว่าพี่ไม่เตือน
ไม่ได้นะ”

“ผมดื่มน้ำไปอีกใหญ่ ๆ ก๋อยยังชั่วไปได้ครับ”

“นั่นแหละ ก็พอจะทำให้หน้าย่อยเจือจางไปได้บ้าง ฤทธิ์เดช
มันน้อยลง แต่ก็ยังไม่หมดฤทธิ์ทีเดียว พี่ว่าเธอมากินข้าวกลางวัน
กับพี่ดีกว่านะ มีบัตรให้ใช้ห้องสมุดแล้ว จะอ่านเล่มไหนก็หยิบ
มาอ่านที่วัดก็ได้นี่นา เป็นไง”

“ผมไม่มีเงินสำหรับอาหารกลางวันหรอกครับ” เขาบอก
อุทัยตรง ๆ “ผมตั้งใจจะไม่ใช้เงินค่ากินเลยครับ”

“พี่ว่าเธอน่าจะกินบ้าง กินน้อย ๆ ประหยัด ๆ ดีกว่า
ไม่กินเลย” อุทัยบ่นพึมพำ “พี่จ่ายให้บ้างก็ได้”

“ผมจะลองดูก่อนครับ” เทพแบ่งรับแบ่งสู้ “รบกวนพี่อุด
มามากแล้ว ขอบคุณมากครับ”

ในใจของเทพกังวานไปด้วยโคลงโลกนิติบทหนึ่ง ซึ่งเพิ่ง
อ่านพบเมื่อสัปดาห์ก่อนนี้ว่า

ถึงจนทนสู้กัด
อย่าเที่ยวเล่นเนื้อเถื่อ
อดอยากเยี่ยงอย่างเสือ
ไซ้ก็เสาะใส่ท้อง

กินเกลื่อ
พอกพ้อง
สงวนศักดิ์
จับเนื้อกินเอง

การทำการบ้านในตอนเย็น ไม่มีปัญหาใด ๆ เขาเข้าใจ
บทเรียนโดยตลอด จึงเรียนได้อย่างสบายใจ แดงที่วัดยังมีไฟฟ้า
สว่าง ๆ ใช้ เขาอ่านหนังสือสบายตากว่าอยู่บ้านมากนัก เขาเชื่อ
ว่า เขาต้องเรียนสำเร็จสมประสงค์อย่างแน่นอน ก่อนนอนเขา

เขียนจดหมายถึงแม่และพี่ ๆ ที่เขาแสนคิดถึง เขียนเล่าโดยละเอียดตั้งแต่มาอยู่กรุงเทพฯ ความเป็นอยู่ในวัด พี่อุทัยและการสอบคัดเลือกเข้าเรียนในโรงเรียนรัฐบาลเป็นผลสำเร็จ

“...ผมคิดถึงแม่กับพี่ ๆ มาก บางคืนผมฝันว่าผมอยู่บ้านของเราที่ท่ามะกา ผมตื่นมาตอนดึกจึงรู้ว่านั่นเป็นเพียงความฝันเท่านั้น ผมจะตั้งใจเรียนไม่ให้แม่และพี่ ๆ ผิดหวัง เมื่อถึงเวลาปิดภาคเรียนปลายปี ผมจะขออนุญาตหลวงพี่สุทินกลับมาเยี่ยมบ้าน บางทีผมจะชวนพี่อุทัยมาด้วย...”

โล่งใจที่ได้เขียนจดหมายฉบับนี้สำเร็จ นับเป็นการเขียนจดหมายฉบับแรกในชีวิตของเขา จดหมายช่วยให้หายคิดถึงบ้านไปมากพอทีเดียว เขาจะรองนกกว่าพี่คนหนึ่งคนใดเขียนตอบมาวันที่เขาได้รับจดหมายตอบฉบับแรก เขาคงตื่นเต้นไม่แพ้วันนี้

หลังจากนั้น เขาจึงเขียนจดหมายสั่งถึงครูสุนทรหนึ่งฉบับ พรุ่งนี้เช้าจะส่งไปทางไปรษณีย์พร้อมกัน เขาเขียนว่า
กราบเท้าคุณครูที่เคารพยิ่ง

ผมสอบเข้าเรียนได้แล้ว ผมดีใจมาก แต่คุณครูคงต้องเสียเงินอีกมาก กว่าผมจะเรียนจบ ผมจะพยายามใช้เงินให้น้อยที่สุด ที่โรงเรียนของผมมีห้องสมุดดีมาก หนังสือที่คุณครูเคยนำมาให้พวกเราอ่านก็มีด้วย ผมจะอ่านหนังสือเยอะ ๆ จะได้ฉลาดขึ้นตามที่คุณครูเคยสอน

ด้วยความเคารพยิ่ง

เทพ

บทที่ ๓

บ่วงวิบาก

เทพรู้แล้วว่า ความหิวนั้นทารุณโหดร้ายเพียงใด ที่ว่าหิวจนได้บิดตามที่ได้ยินมาดูจะไม่เกินความจริงไปเท่าใดนัก ความแสบท้อง จะลดน้อยลงทันทีเมื่อดื่มน้ำ เขาจึงสำนึกในบุญคุณของน้ำเย็นตลอดจนหนังสือในห้องสมุดที่ทำให้เขาเพลิดเพลินจนลืมความหิว

เมื่อถึงตอนเย็น หากโชคช่วย เขาก็จะมีอาหารรับประทานจนอิ่มหน้าสำราญ ถ้าอาหารเหลือน้อย เขาต้องรับประทานเท่าที่มีอยู่ แต่ที่ร้ายที่สุดคือถ้าข้าวหรือกับข้าวบูด หรือเกิดบูดขึ้นทั้งสองอย่าง ความหิวที่สะสมมาตั้งแต่กลางวัน จะลุกขึ้นเต้นแรงเต้นกาอยู่ในท้องของเขาโดยไม่ยอมสงบลงได้ เขาจึงต้องตัดสินใจใช้เงินสองสามบาท ซื้อของกินมารองท้อง ส่วนมากจะลงเอยที่กล้วยแขก เพราะอร่อย ถูกและเป็นอาหารร้อน ๆ เขาไม่อยากจะนำของบูดไปล้างน้ำรับประทานอย่างศิษย์วัดบางคน เพราะนั่นเป็นอันตรายต่อท้องไส้อย่างฉกรรจ์ทีเดียว

เวลานี้ สุขภาพของเขาก็ไม่ค่อยดีเหมือนเดิม เขาอ่อนเพลียง่าย ท้องเสื่อง่ายและง่วงนอนราวกับอดนอนมาตลอดคืน เขาพอจะรู้สาเหตุของอาการเหล่านี้ เท่าที่ลองนึกทบทวนดูว่าเขาทำอะไรบ้างในวันหนึ่ง ๆ เขาบอกได้โดยง่ายว่า สาเหตุ

มาจากการรับประทานอาหารไม่เพียงพอและไม่ได้วิ่งในตอนเช้าตามปกติอย่างที่เคยปฏิบัติ ที่บ้านของเขานั้น อาหารมีอยู่เสมอ การรับประทานไม่เคยบกพร่อง เขานึกถึงพี่ทับทิมพี่สาวคนโตที่เป็นแม่ครัวประจำบ้านและพี่ทอแสงพี่สาวคนที่สามที่เป็นผู้หาถ้ำปลามาให้ครอบครัวได้มีรับประทานอยู่เสมอ 'ไม่ว่าอีกเมื่อใดอาหารการกินของเขาจะสมบูรณ์ดังนั้นอีก'

ในกรุงเทพฯ สถานที่และเวลาไม่อำนวยให้วิ่ง เขาจึงไม่ได้วิ่งในตอนเช้าเลย อย่างว่าแต่จะวิ่งยี่สิบรอบเช่นที่เขาเคยทำทุกวัน เพียงแต่ตื่นขึ้นแล้วเตรียมตัวตามหลวงพี่ไปบิณฑบาตและปรนนิบัติท่านในระหว่างนั้นเช้าแล้วเดินไปโรงเรียน เวลาก็ไม่พออยู่แล้ว ตอนบ่ายหลังเลิกเรียนรีบกลับไปวัด รับผิดชอบประจำให้เสร็จโดยเร็ว จากนั้นก็ทำการบ้านและดูหนังสือจนดึก เขารู้สึกเพลียจนแทบจะเตรียมการเรียนสำหรับวันรุ่งขึ้นไม่ไหว การเดินไปกลับจากโรงเรียนกับวัดและการเดินไปกับหลวงพี่ในยามเช้าก็พอจะช่วยทดแทนการวิ่งได้บ้าง แต่เขาก็ตกใจเหมือนกับไม่ได้ออกกำลังกาย

ที่โรงเรียน เมื่อถึงเวลาพักกลางวัน หลังจากรับประทานอาหารแล้ว เพื่อน ๆ ของเขาจะพากันลงเล่นบาสเก็ตบอลหรือไม่กี่เล่นฟุตบอลเป็นที่สนุกสนาน ถ้าเขาลงไปเล่นบ้างเสื้อผ้ามักจะสกปรกและชุ่มเหงื่อ ทำให้ไม่อาจสวมใส่ได้อีกในวันรุ่งขึ้น ถ้าจะซักรีดทุกวันก็เกรงใจหลวงพี่ เขามีชุดนักเรียนอยู่สองชุด สวมชุดแรกสามวันและชุดหลังสองวัน เขาจะระวังเรื่องความสะอาดเรียบร้อยเป็นที่สุด

“ถึงจะเป็นจู้จ๋า ก็อย่าให้ผ้าเหม็นสาบ” แม่ของเขาเคยบอกเช่นนั้น

การวิ่งเล่น นอกจากจะทำให้เสื้อผ้าไม่สะอาดแล้ว ยังทำให้เขาหิวหนักขึ้นจนน้ำไม่อาจบรรเทาความหิวอีกต่อไป เขาเคยเล่นอยู่ครั้งสองครั้ง จำเงินซื้ออาหารประทังหิวไปครั้งละห้าบาท ยังไม่หายแสบท้องเลย เขาจึงมีเหตุผลของตัวเองที่จะไม่วิ่งเล่น

และใช้เวลาอ่านหนังสือในห้องสมุดแทน
 “หนู ตอกตะปูเป็นไหม” เสียงหนึ่งถามขึ้น
 เบา ๆ ใกล้เคียง ๆ เขา เทพเมฆหน้าขึ้น
 เห็นอาจารย์บรรณารักษ์ยืนอยู่
 เขายิ้ม พลางตอบว่า

“เป็นครับ”

“ช่วยตอกตะปูให้ครูหน่อย ครูจะแขวนรูปภาพสองรูปนี้”
 อาจารย์บรรณารักษ์บอก แล้วชี้ตำแหน่งที่จะตอกตะปูให้เด็กชาย
 เขาตอกตะปูอย่างเต็มใจ และช่วยอาจารย์แขวนรูปทิวทัศน์ทั้งสอง
 นั้นเป็นที่เรียบร้อย

“ขอบใจมากหนุ” ครูกล่าวขอบคุณอย่างจริงใจ “หนุเพิ่ง
 เข้าเรียนปีนี้หรือ”

“ครับ”

“ขยันจริง เห็นมาอ่านหนังสือทุกวัน ๆ”

เขายิ้มรับคำชม เขาอยากจะทำให้อาจารย์บรรณารักษ์เห็นว่า
 เขาเคยช่วยครูประจำชั้นที่โรงเรียนเก่าในการนำหนังสือมาให้เพื่อน
 ยืมอ่าน อาจารย์ผู้นี้จะใช้อะไรเขาบ้าง เขาก็ยินดีทำให้ด้วยความ
 เต็มใจ

แต่เขาก็ไม่กล้าพูด

เมื่อเทพเล่าเรื่องนี้ให้อุทัยฟัง อุทัยถือเป็นเรื่องจริงจัง
 และรีบนำเทพมาพบอาจารย์บรรณารักษ์ในวันรุ่งขึ้น พร้อมกับ
 เรียนชี้แจงเสร็จสรรพว่า เทพคิดอย่างไร

“จริงหรือนี่” อาจารย์บรรณารักษ์อุทานอย่างดีใจ “ครูมี
 งานให้ช่วยเยอะแยะเชียวละ”

“จริงซึ่ครับ นายคนนี้เขาชอบหนังสือมากครับ อาจารย์มีอะไรก็ให้เขาทำได้เลยครับ” อุทัยเจ้าก็เจ้าการพูดแทนเทพซึ่งอมยิ้มอยู่

“ชักสนใจแล้วซี อุทัยกลับไปก่อนก็ได้นะ ให้ครูคุยกับเทพหน่อย” อาจารย์พูดพลางเดินนำเด็กชายเข้าไปในห้องทำงานของบรรณารักษ์

หญิงสาวชวนเด็กชายคุยเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยและเพื่อทราบเรื่องราวเกี่ยวกับตัวเขาพอสมควร เทพเล่าเรื่องของตนเองให้ฟังเท่าที่อาจารย์บรรณารักษ์ถามโดยไม่ปิดบัง เมื่อถึงเวลาเรียนเทพจึงขอตัวไปเรียน และสัญญาว่าจะกลับมาพบอาจารย์บรรณารักษ์อีก

“พรุ่งนี้ กลางวันมาเลยได้ไหม?”

“ได้ครับ”

“พรุ่งนี้พบกันนะ”

เทพรับคำและเดินออกจากห้องสมุดไปอย่างกระปรีกระเปร่า เทียงวันรุ่งขึ้น เทพเดินเข้ามาหาอาจารย์บรรณารักษ์

“กินข้าวกลางวันแล้วหรือ ทำไมเร็วนักล่ะ” อาจารย์บรรณารักษ์ทักทาย ก่อนข้างแปลกใจที่เห็นเด็กชายเกือบจะทันที่ที่มีสัญญาณพักกลางวัน

เทพอีกอัก จะบอกความจริงไปว่าเขาไม่รับประทานอาหารกลางวันมานานแล้ว ก็เกรงจะเป็นภาระกังวลใจของอาจารย์ ครั้น

จะบอกไปว่าเรียบร้อยแล้วนั่นก็เป็นการพูดปด เขาไม่ต้องการพูดปดเลย โดยเฉพาะกับอาจารย์ผู้แสนดีคนนี้

“ไม่ได้กินข้าวกลางวันดอกหรือ” อาจารย์บรรณารักษ์เปลี่ยนคำถามใหม่

“ครับ ไม่ได้รับประทาน” เด็กชายตอบ

“อ้าวทำไมล่ะ ไปกินเสียก่อนก็ได้ ครูรอที่นี่ละ ครูคอยได้ไปซี” อาจารย์บรรณารักษ์กลับเข้าใจไปอีกอย่างหนึ่ง

“ไม่เป็นไรครับ ผมไม่รับประทานอาหารกลางวันเป็นปกติอยู่แล้วครับ” เด็กชายตอบฉะฉาน

อาจารย์บรรณารักษ์เข้าใจด้วยปัญญาไว มิน่าเล่าเธอจึงเห็นเด็กชายใช้เวลาอยู่ในห้องสมุดทุกวันในเวลาพักกลางวัน รอไว้ อีกนิด เธอจะต้องจัดการอะไรสักอย่างหนึ่ง ตอนนี่ถึงเธอจะเอื้อมมือเข้าไปช่วย เด็กชายก็คงจะไม่ยอม เพราะยังไม่คุ้นเคยกันพอ

“จั้นหรือ” เธอเอออวย “ว่าแต่เราจะเริ่มงานกันวันนี้เลยหรือเปล่านั้น”

“เริ่มได้เลยครับ” เทพตอบอย่างแข็งขัน

อาจารย์บรรณารักษ์ยกหนังสือมาวางไว้บนโต๊ะหนึ่งตั้งหยิบซอง บัตรยืม และบัตรกำหนดส่งมาวางไว้ด้วย

“นั่งลงซี นั่งเก้าอี้ตรงกันข้ามกับครูนี่ละ” เธอบอก “ไหนลองเขียนชื่อนามสกุลของเธอลงบนเศษกระดาษนี้ ให้ครูดูลายมือหน่อยซี”

เทพทำตามที่อาจารย์บอก

“ลายมือสวยไม่หยอกนี่ ดีแล้ว มาช่วยครูเขียนซองกับ บัตรเยี่ยมของหนังสือพวกนี้หน่อย เสร็จแล้วติดซองเข้ากับปกหลัง ของหนังสือ แล้วติดบัตรกำหนดส่งอย่างนี้นะ” อาจารย์ทำให้อู พร้อมทั้งอธิบายว่า รายละเอียดที่เขียนบนซองและบัตรเยี่ยมมี ลักษณะเหมือนกันคือ มีทั้งเลขเรียกหนังสือ ชื่อผู้แต่ง ชื่อ หนังสือและเลขทะเบียน เธอทำให้อูจนสำเร็จเรียบร้อยสองเล่ม โดยอธิบายทวนให้ฟังในเล่มที่สองด้วย

“คิดว่าทำได้ไหม” เธอถาม

“ได้แน่นอนครับ” เทพตอบอย่างกระตือรือร้น

“สงสัยหรือไม่แน่ใจอะไรก็ตามครูได้ ครูจะนั่งทำงานอื่น อยู่ตรงนี้ด้วย” เธอกำชับ “อย่าเกรงใจนะ”

เทพลงมือทำงานอย่างมั่นใจ รอบคอบและรวดเร็วตาม นิสัย อาจารย์บรรณารักษ์แอบมองด้วยความทึ่ง เธอไม่คิดว่า เด็กชายตัวผอมเพรียวคนนี้ จะมีอะไรดี ๆ ซ่อนไว้อย่างนี้ก็ไม่ถึง ถ้าเปรียบเทียบกับก็เหมือนเธอพบเพชรที่ยังไม่เจียรระโน เธอไม่ใช่ ช่างฝีมือดีนัก แต่เธอจะลองเจียรระโนเพชรเม็ดนี้ดู ปะเหมาะ เเคราะห์ดี ประเทศไทยจะได้มีบรรณารักษ์ผู้ชายเพิ่มขึ้นอีกคน หนึ่ง

ไม่ใช่อาจารย์บรรณารักษ์เท่านั้นที่รอเด็กชายด้วยใจจ่อ แต่เทพเองก็อยากจะให้ถึงเวลากลางวันเร็ว ๆ เช่นกัน บัดนี้ เขาพบชีวิตที่แปลกใหม่ไปอีกแบบหนึ่ง เวลากลางวันไม่ยาว

นานเหมือนแต่ก่อน เพียงลงมือทำงานไปไม่นาน ก็ได้เวลาเข้าเรียนอีกแล้ว เขาพยายามเตือนตนเองอยู่เสมอให้กระตือรือร้นในการช่วยงานของอาจารย์บรรณารักษ์มากเกินไป

“การเรียนเป็นงานหลัก การช่วยงานห้องสมุดเป็นงานรอง”
เทพบอกตนเอง

แต่ใครเลยจะไม่ไฝ่ฝัน ในเมื่องานที่เขาทำอยู่นี้เป็นงานของมืออาชีพ แต่เขาก็ทำได้ อาจารย์สอนให้เขาซ่อมหนังสือ เขียนสันหนังสือ จัดนิทรรศการ ทำที่กั้นหนังสืออะไรต่อมิอะไรที่ใหม่ แปลกและน่าตื่นเต้นอย่างมากมาย

ที่ดีไปกว่านั้นก็คือ เขามารับประทานอาหารกลางวันกับอาจารย์บรรณารักษ์ทุกวัน อาจารย์มีข้าวมาจากบ้านและมีเผือกเทพด้วย

“อย่าคิดว่าเธอทำงานให้ครูแล้วครูให้กินข้าวเป็นการตอบแทนนะ เราเป็นครูศิษย์กันแล้ว เธอช่วยครูให้เบาแรงไปมาก ครูก็ช่วยเธอบ้าง มิฉะนั้นครูก็ไม่สบายใจที่เธอทำงานให้ครูแต่ฝ่ายเดียว” อาจารย์บรรณารักษ์บอก และเขาก็ยอมรับโดยไม่มีข้อโต้แย้ง

จะเป็นเพราะอดอาหารกลางวันมานาน
แล้วกลับมารับประทานอาหารใหม่อีก
หรือเป็นเพราะเขามีโรคกระเพาะอาหาร
มาก่อนโดยที่เขาอาจไม่รู้ หลังจากนั้น
ไม่กี่วันเขามีอาการปวดท้องอย่างรุนแรง
จนหลวงพี่ต้องนำส่งโรงพยาบาล
แผนกฉุกเฉินใน
ค่ำวันหนึ่ง

นายแพทย์ตรวจอาการและซักประวัติอย่างละเอียด จากนั้นจึงให้เขามารับประทานพร้อมกับแนะนำการปฏิบัติตนที่ถูกต้อง

“พยายามกินอาหารเป็นเวลาอยู่เสมอ อาการจะค่อยๆ ดีขึ้นจนหายไปเอง อย่าลืมหัดกินยาตามที่สั่งด้วยนะ” นายแพทย์ย้ำ

เขาป่วยและพักฟื้นอยู่สองสัปดาห์เต็ม เมื่อกลับมาเรียนอีกครั้งหนึ่ง เขาแทบจะเรียนตามไม่ทัน เพื่อนที่นั่งติดกับเขาในห้องเรียนเอื้อเพื่อให้ยืมสมุดจดงานและชี้แจงว่าอาจารย์สอนไปถึงไหนแล้ว

อุทัยเข้ามาช่วยเหลือเช่นเคย

“พี่จะช่วยจัดงานให้ แต่การบ้านเธอต้องทำเองจะได้เข้าใจ”

อุทัยว่า

“ครับพี่อู๊ด”

“สงสัยอะไรก็ถามพี่ได้ อย่ามัวเกรงใจกันอยู่ล่ะ”

“ครับพี่อู๊ด”

“นี่เทพ พุดอะไรไม่เป็นเลยหรือนอกจากรับคำ”

อุทัยเข้า

เทพหัวเราะแกล้งเก้อ เขายิ้มอย่างเพเลี่ยๆ ดวงตาแจ่มใส ขึ้นกว่าเมื่อสองสัปดาห์ที่แล้วเป็นอันมาก เขารับประกันยาตาม คำสั่งแพทย์อย่างเคร่งครัด ใช้เวลาหลังเลิกเรียนทำความเข้าใจ กับบทเรียนในระยะเวลาที่เขาขาดเรียนไป ทำการบ้านที่ค้างไว้ เพียง อาทิตย์เศษๆ เขาก็สามารถเรียนทันเพื่อนร่วมชั้น

วันแรกที่กลับไปเรียน เทพแหวะไปที่ห้องสมุด อาจารย์ บรรณารักษ์ทักว่า “เทพได้ข่าวว่าไม่สบายหรือ ชุบไปมากนะ”

“ครับ ผมไม่สบายไปหลายวัน เลยไม่ได้มาช่วยอาจารย์”

เทพตอบเบาๆ

“พักผ่อนไปก่อนเถอะ อย่าเพิ่งกังวลเรื่องนั้นเลย แต่อย่า ลืมมากินข้าวกับครูล่ะ ครูกินคนเดียวเหงา”

“ครับ”

“แล้วนี่มาโรงเรียนวันนี้หรือ”

“ครับ พอมาถึง ผมก็มาหาอาจารย์เลย”

“แล้วกินข้าวกลางวันหรือยัง”

“ยังครับ ผมคิดว่าจะไปรับประทานอาหารกับพี่อุทัย”

“มากินกับครูซี ไม่ต้องเกรงใจครู มาเข้ามาเลย ครูหิวแล้วละ”

อาจารย์บรรณารักษ์พูดพลางเดินนำเข้าไปในมุมเล็ก ๆ ในห้องซ่อมหนังสือ ซึ่งเธอและเจ้าหน้าที่ห้องสมุดใช้เป็นที่รับประทานอาหารที่ต่างนำมาจากบ้านของตน เพื่อประหยัดเวลาและประหยัดเงิน

ทั้งสองรับประทานอาหาร และสนทนาในเรื่องทุกข์สุขระหว่างที่เทพปวย

“ตอนที่เข้ามา เธอเห็นเครื่องถ่ายเอกสารไหม”

“เห็นครับ”

“เจ้าของเครื่องถ่ายเอกสาร ให้ทุนโรงเรียนปีละ ๒,๐๐๐ บาท โดยจ่ายเป็นเดือน ๆ ละ ๒๐๐ บาท ระบุไว้ว่าเป็นทุนสำหรับจ้างนักเรียนช่วยงานห้องสมุด ครูขออนุญาตท่านผู้อำนวยการใช้เงินนี้จ้างนักเรียนช่วยงานห้องสมุดเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคน ท่านผู้อำนวยการอนุญาตแล้วด้วย”

“อาจารย์จะให้ใครทำอะไรครับ”

“ก็เธอน่ะซี”

“ผมหรือครับ”

“ใช่”

“ขอบพระคุณมากครับอาจารย์” เทพกล่าวพร้อมกับยกมือไหว้

“ได้เงินสองร้อยนี้ เธอจะเอาไปทำอะไร”

“ผมจะไปซื้อข้าวกลางวันรับประทานครับ”

“อ้าว แล้วข้าวของครูล่ะ”

“ผมจะไม่รบกวนแล้วครับ”

“ผูกข้าวครูไหมล่ะ”

“จริงหรือครับ คุณครูจะคิดเท่าไรครับ”

“สักห้าสิบบาทเป็นไง”

“ถูกไปครับ น่าจะสักร้อยหรือร้อยห้าสิบบาทครับ”

“ครูคิดเจ็ดสิบบาทก็แล้วกัน นักเรียนลดครึ่งราคา”

“ขอบพระคุณครับ” เทพยกมือไหว้อาจารย์บรรณารักษ์อีกครั้งหนึ่ง

“อาจารย์จะให้ผมทำงานตอนไหนบ้างล่ะครับ”

“ก็มากกลางวันอย่างทุกวันนั่นแหละ”

“ผมว่าจะไม่คุ้มเงินนะครับ ผมน่าจะช่วยวันเสาร์ด้วย”

“มาได้ไหมล่ะ มาได้ก็ดี จะได้ช่วยกัน”

“มาได้แน่นอนครับ”

เขารีบแจ้งข่าวดีแก่หลวงพี่ และขออนุญาตทำงานวันเสาร์

“เอาซี ฉันอนุญาตแล้วตั้งใจทำงานให้อาจารย์นะ มีอะไรก็ค่อย ๆ เรียนรู้ ค่อย ๆ สังเกตไป” หลวงพี่สุทินแนะแนวทาง เขาก็ลงกราบท่านด้วยความสำนึกในบุญคุณ

การทำงานในห้องสมุดในวันเสาร์เป็นเรื่องใหม่และแปลกอีกแบบหนึ่ง เขาเป็นนักเรียนคนเดียวที่แต่งเครื่องแบบนักเรียน เดินออกจากบริเวณวัดอย่างโดดเดี่ยวไปบนบาทวิถี ยามเช้าของวันเสาร์ มีวดยานพาหนะเบาบางกว่าวันปกติมาก ผู้คนสัญจรไปมาก็น้อยลงอย่างเห็นได้ชัด เขาเดินไปอย่างไม่มีรีบเร่ง ชมร้านรวงข้างทางไปพลางอย่างสบายอารมณ์ เขาได้เห็นสิ่งต่างๆ แปลกไปกว่าทุกๆ วัน เพราะตามปกติเขาเพลิดเพลินกับการสนทนากับอุทัยมากกว่า ทั้งสองมีเรื่องคุยกันโดยไม่รู้จกจบสิ้น เทพกลายเป็นคนกล้าพูดกล้าคุยขึ้นกว่าเดิมมาก ตอนที่อยู่ท่ามะกา เขาแทบจะไม่ได้คุยกับผู้หญิงใหญ่ นอกจากเมื่อใครถามเขาจึงตอบ ใครไม่ถามเขาก็เฉย ยกเว้นกับครูสุนทรี่เท่านั้น เวลานี้เขาก็กล้าพูดคุยกับอาจารย์บรรณารักษ์เกือบพอ ๆ กับครูสุนทรี่เหมือนกัน

เมื่อเขาถึงโรงเรียน สภาพของโรงเรียนยิ่งแปลกไปกว่าทุกวัน สนามโรงเรียนซึ่งมีนักเรียนราวกับมดในวันปกติ กลับว่างเปล่า อาคารเรียนทุกหลังปิดสนิท อาคารห้องสมุดเท่านั้นที่เปิดประตูต้อนรับเทพอย่างมีไมตรีจิต เขารีบเดินไปยังประตูที่เปิดอยู่นั้นทันที

“สวัสดีครับอาจารย์” เทพทำความเคารพ อาจารย์บรรณารักษ์ กำลังจัดหนังสือพิมพ์รายวันใส่ในไม้หนังสือพิมพ์ เขาตรงเข้าไปช่วย แม้จะไม่เคยทำ แต่ก็ทำได้ทันทีเมื่อชำเลื่องมองอาจารย์ทำเพียงแวบเดียว

“อาจารย์อยู่คนเดียวหรือครับ”

“อยู่คนเดียว”

“พี่สุพจน์กับพี่คนย์ไม่มาทำงานวันเสาร์ด้วยหรือครับ”

“ไม่มาหรอก สองคนช่วยครูเก็บหนังสือเข้าชั้นตอน กลางวันกับตอนเลิกเรียน วันจันทร์ถึงวันศุกร์ แก่นั่นก็งานมาก พอแล้ว”

“งั้นหรือครับ”

เทพหอบหนังสือพิมพ์ที่หนีบไม้เรียบร้อยแล้ว ไปวางบน
ที่วางหนังสือพิมพ์

เมื่อเขาตามอาจารย์บรรณารักษ์มาในห้องทำงาน อาจารย์ กำลังหอบหนังสือและอุปกรณ์ต่าง ๆ จากห้องนั้นไปยังป้ายแสดง หนังสือ เขาช่วยขนของเหล่านั้นไปพลาสตงสัยว่าอาจารย์บรรณารักษ์ กำลังจะทำอะไร

“ครูจะจัดนิทรรศการเกี่ยวกับวันพระราชสมภพของสมเด็จพระเทพฯ” อาจารย์บอกราวกับเดาใจว่าเขา กำลังสงสัยอะไรอยู่ “เราจะแสดงหนังสือทุกเล่มที่เขียนเกี่ยวกับพระองค์ท่าน และ เรื่องที่พระองค์ทรงพระราชนิพนธ์”

เขาเพียงแต่ยิ้มรับคำบอกเล่า นั่น และยื่นคอยช่วยอาจารย์ จัดปกหนังสือแสนสวยไว้บนแผ่นป้ายแสดงหนังสือ แล้วเขียน ตัวหนังสือมาติดบนแผ่นป้ายนั้นอย่างตั้งใจ จากนั้นจึงจัด หนังสือลงในตู้กระจกที่วางอยู่หน้าป้ายแสดงหนังสืออีกทีหนึ่ง ข้าง ๆ หนังสือแต่ละเล่มมีป้ายเล็ก ๆ ขนาดกว้างสามนิ้ว ยาว ห้านิ้ว บอกรายละเอียดเกี่ยวกับหนังสือและเรื่องย่อของหนังสือ เล่มนั้น

“ข้อความในป้ายเล็ก ๆ นี้ ภาษาทางบรรณารักษศาสตร์ เรียกว่า บรรณนิทัศน์สังเขป” อาจารย์บรรณารักษ์อธิบาย “ให้คนอ่านทราบโดยย่อว่าหนังสือเล่มนั้น ๆ เกี่ยวกับเรื่องอะไร”

“อ้อ ก็เหมือนที่ครูสุนทรเล่าให้เราฟัง แล้วก็ไปเล่าต่อให้เพื่อนฟังตอนอยู่โรงเรียนเท่านั้นเอง” เขาคิดในใจ

ตอนบ่าย หลังรับประทานอาหารกลางวันและพักผ่อนเรียบร้อยแล้ว ทั้งสองช่วยกันตัดข่าวสำคัญ ๆ จากหนังสือพิมพ์รายวัน แบ่งไว้เป็นเรื่อง ๆ แล้วเขียนใส่กระดาษขนาดเดียวกับที่ทำบรรณนิทัศน์สังเขปว่า บทความนั้นชื่ออะไร ใครเป็นผู้เขียน บทความ อยู่ในหนังสือพิมพ์ชื่อใด ประจำวัน เดือน ปีใด และอยู่ในหน้าใดถึงหน้าใดของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้น

ครั้นถึงเวลาบ่ายสองโมงตรง อาจารย์สอนให้เทพติดข่าวนั้นลงบนกระดาษขนาดกว้างแปดนิ้ว ยาวสิบนิ้วครึ่ง แล้วลอกรายละเอียดที่จดไว้ ลงทำข่าวแต่ละเรื่อง อาจารย์เป็นผู้ให้หัวเรื่อง แล้วทั้งสองก็ช่วยกันทำงานนั้นจนเสร็จเรียบร้อย

“งานที่เราเพิ่งทำเสร็จในตอนบ่ายนี้ เรียกว่า กฤตภาค” อาจารย์บรรณารักษ์อธิบาย “เดี๋ยวเราไปช่วยกันเรียงเข้าแฟ้มในตู้เหล็กเก็บเอกสาร”

“เขาทำเอาไว้ทำไมครับ” เทพสงสัย

“ไว้สำหรับค้นคว้าเรื่องต่าง ๆ จากบทความที่มีผู้เขียนไว้ในหนังสือพิมพ์ เป็นข่าวทันสมัยกว่าที่มีอยู่ในหนังสือ” อาจารย์บรรณารักษ์อธิบาย “โดยมาก พวกนักเรียน ม.ปลายจะใช้กัน

กว่างานจะเสร็จก็เกือบห้าโมงเย็น ทั้งสองช่วยกันปิด
ห้องสมุดแล้วเดินออกมาจากโรงเรียนด้วยกัน

“ขอบใจมากนะ เทพ” อาจารย์บรรณารักษ์กล่าวเมื่อถึง
หน้าโรงเรียน

“ผมก็ขอบพระคุณที่อาจารย์ช่วยให้ผมได้ทำงานและมีเงิน
ใช้ครับ” เทพเอ่ยขึ้นบ้าง “ผมจะไม่ลืมพระคุณอาจารย์เลย”

“แยกกันนะ แล้ววันจันทร์พบกันใหม่” อาจารย์กล่าว

“สวัสดีครับอาจารย์” เทพทำความเคารพพลางเดินแยก
จากอาจารย์บรรณารักษ์ ไปสู่วัดอันเป็นที่พักพิงของเขาด้วยความ
สบายใจที่สุดนับตั้งแต่เข้ามาอยู่ในกรุงเทพมหานคร

บทที่ ๔

จากงานจริง

เวลาผ่านไปอย่างรวดเร็ว จากภาคต้นเป็นภาคปลาย และไม่ช้า การสอบภาคปลายก็เสร็จสิ้นลง การติดต่อกับทางบ้าน และครูสุนทรเป็นไปโดยสม่ำเสมอ เดิมที่ครูสุนทรจะคอยให้เทพเขียนจดหมายมาขอเงินจึงจะส่งเงินไปให้ตามที่เคยบอกไว้แต่แรก แต่ภายหลังครูสุนทรรู้ว่าเทพไม่กล้าขอเงิน ครูจึงส่งมาให้เป็นรายเดือน เดือนละสองร้อยบาท เทพก็เก็บออมเงินของครูสุนทรไว้แทบทุกบาททุกสตางค์ จะใช้ก็เฉพาะเงินที่ได้จากการทำงานในห้องสมุดเท่านั้น เมื่อจวนสิ้นปีการศึกษา เขาจึงมีเงินพอที่จะตัดชุดนักเรียนใหม่ถึงสามชุด แทนเสื้อผ้าของเขาที่คับและสั้นเต๋อเนื่องจากร่างกายเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว แถมยังมีเงินเหลือและฝากไว้กับหลวงพี่สุทินอีกด้วย

“ปิดเทอมนี้กลับบ้านไหมเทพ” อุทัยถามขึ้นในเย็นวันหนึ่ง ขณะเดินกลับวัด

“ไม่กลับหรอกพี่อู๊ด ผมจะทำงาน” เทพตอบ

“งานอะไร งานห้องสมุดนะหรือ ห้องสมุดไม่ปิดหรือ”

อุทัยถามอย่างสงสัย

“ไม่ปิดหรอกครับ” เทพตอบเฉพาะคำถามสุดท้าย

“ทำไมล่ะ” อุทัยถาม

“อาจารย์บอกว่า ปีนี้นางสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย
ขอใช้โรงเรียนนี้เป็นสถานที่อบรมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน
และขอใช้ห้องสมุดนี้ด้วย” เทพชี้แจงรายละเอียด “อาจารย์ขอ
ให้ผมอยู่ช่วยที่โต๊ะจ่าย-รับหนังสือ เพราะเจ้าหน้าที่ประจำเขา
ขอไม่ทำงานในภาคฤดูร้อน”

“คนสวย ๆ สวมแว่นนะหรือ? ทำไมไม่ทำละ” อทัย
ถามด้วยความสนใจ

“เธอจะไปเยี่ยมลูกที่ต่างจังหวัด เธอฝากพ่อกับแม่ให้
เลี้ยงลูกของเธอระหว่างเปิดภาคเรียน” เทพเล่าเท่าที่ทราบมา

“แล้วสุพจน์กับคนยลละ?”

“พี่สุพจน์จะช่วยเก็บหนังสือเข้าชั้น สามสัปดาห์แรก
แล้วพี่คนยลจะช่วยสามสัปดาห์หลังครับ พวกพี่เขาอยากกลับบ้าน
มานาน ๆ หน่อย”

“อ้อ สองคนนี้อยู่ต่างจังหวัดเหมือนกันหรือ”

“ครับ พี่สุพจน์อยู่เพชรบุรี พี่คนยลอยู่นครนายก”

“เริ่มอบรมเมื่อไหร่ล่ะ”

“ราวปลายมีนาคม ไปสิ้นสุดเอาราวต้นพฤษภาคมครับ”

“ก็พอดีโรงเรียนเปิด”

“ยังหรรอครับ คงพอมีเวลากลับไปเยี่ยมบ้านสักสอง
สามวัน”

“แล้วคุณครูสุนทรี่ล่ะ”

“คุณครูจะแวะมาเยี่ยมผมที่โรงเรียนนี้ คุณครูก็กลับบ้าน

ตอนปิดภาคเหมือนกัน คุณครูบอกว่าอยากพบอาจารย์บรรณารักษ์ด้วย”

“อาจารย์บรรณารักษ์ รู้หรือเปล่านะว่าอาจารย์บรรณารักษ์ชื่ออะไร”

เทพทำหน้าเหวอเหวอ เขาอยากจะเขกหัวตัวเองเป็นที่สุด เป็นไปได้อย่างไรนี้ เขารู้จักอาจารย์บรรณารักษ์มาตลอดปีโดยไม่รู้จักชื่อ

“อาจารย์ชื่อ พอพิศไฉละ โธ่เอ๊ยเทพ มั่นหน้าชดสั๊กป๊าบ”
อุทัยปลงสังเวช

เขายอมรับผิดชอบ เขาผิดไปแล้วจริง ๆ

ก่อนเริ่มการอบรม อาจารย์พอพิศขอรายชื่อผู้เข้าอบรมมาจากสมาคมห้องสมุดฯ

“ถ้ามีบรรณารักษ์มาขอทำบัตรอนุญาตใช้ห้องสมุดก็ตรวจชื่อในใบเสร็จให้ตรงกับรายชื่อในบัญชีนี้เสียก่อน จึงจะทำบัตรอนุญาตให้” อาจารย์พอพิศบอกเทพ “อย่าลืมขอรูปถ่ายสำหรับติดบัตรอนุญาตใช้ห้องสมุดด้วยนะ จะได้รู้ว่าเขาเป็นเจ้าของบัตรจริงหรือไม่”

“ผมต้องทำอะไรบ้างครับ ?” เทพถามเพื่อความแน่ใจ

อาจารย์พอพิศอธิบายงานของแผนกจ่าย-รับ หนังสือให้เทพฟังโดยละเอียด

“ถ้ามีปัญหาอะไรก็ถามครูเสียก่อนที่จะตัดสินใจลงไปนะ”
อาจารย์พอพิศกำชับ

“ครับอาจารย์”

ในวันเริ่มการอบรม มีบรรณารักษ์สนใจมาทำบัตรอนุญาต
ใช้ห้องสมุดกันมาก ระหว่างคอยก็คุยกันเบา ๆ

“ห้องสมุดนี้ มีหนังสือดี ๆ ทั้งนั้น ผู้อำนวยการโรงเรียนนี้
คงสนับสนุนห้องสมุดมากนะเธอ” บรรณารักษ์คนหนึ่งหันไป
พยักพยักกับเพื่อน

“เขาว่าบรรณารักษ์ที่นี่ ทำงานทุ่มเทมาก” เพื่อนอีกคน
หนึ่งว่า

“คนโสดก็หุ่่มเทได้สบาย ไอ้เรา ไหนจะสามี ไหนจะลูก
เอ้อ ก็ทำเท่าที่ทำได้นั่นแหละ”

“พวกเราอบรมวันเสาร์ด้วย วันเสาร์ห้องสมุดเปิดใหม่หนู”
บรรณารักษ์คนหนึ่งหันมาถามเทพ

“เปิดครับ ระหว่างการอบรมเปิดตั้งแต่เก้าโมงเช้าจนถึง
ห้าโมงเย็นครับ” เทพตอบ “เชิญมาใช้ห้องสมุดได้เลยครับ”

“โอ้โฮ หนูอยู่ชั้นไหนแล้วนี่ เป็นนักเรียนช่วยงานห้อง
สมุดหรือ” บรรณารักษ์ผู้นั้นถามอย่างเอาใจใส่

“ครับ ผมอยู่ ม.๒ ปีหน้านี้อีกครับ ผมเป็นนักเรียนช่วย
งานห้องสมุดครับ” เทพตอบยิ้ม ๆ พลังหันมาทำงานต่ออย่าง
จะมักเขม้น มีทั้งคนมาติดต่อขอทำบัตรอนุญาตใช้ห้องสมุด
และยืมหนังสือ เทพรับงานออกบัตรอนุญาตใช้ห้องสมุด สุกจน์
เป็นผู้ให้ยืมหนังสือ สองคนเกือบจะไปเชิญอาจารย์พอพิศมาช่วย
เพราะมีผู้คอยรับบริการเพิ่มมากขึ้นทุกที ๆ ก็พอดีอาจารย์พอพิศ
ออกมา

“ผู้ช่วยคุณทั้งสองคน ทำทางแข็งขันจริง ฉันทายว่ามีผู้ช่วย
อย่างนี้บ้างจริง ๆ” บรรณารักษ์ผู้นี้คุยกับอาจารย์พอพิศ

ทั้งอาจารย์พอพิศและผู้ช่วยทั้งสองยิ้มแก้มแทบปริ ทั้งสาม
ช่วยกันทำบัตรอนุญาตใช้ห้องสมุดและให้ยืมหนังสือแทบจะไม่ได้
หยุดมือกันเลย

“ขอบคุณค่ะ” บรรณารักษ์เหล่านั้นพากันขอบคุณด้วย
อภัยสัพเพไมตรีอันดียิ่ง

“ขอบคุณค่ะ” อาจารย์พอพิศกล่าวตอบทุก ๆ คนอย่าง
ยิ้มแย้ม

“ขอบคุณครับ” เทพและสุพจน์พากันกล่าวตอบเลียนแบบ
อาจารย์พอพิศบ้าง

“มีตัวอย่างกฤตภาคให้ผู้เข้าอบรมดูสักหน่อยไหม” อาจารย์
ผู้สอนบรรณารักษ์ท่านหนึ่งถามเทพขณะที่สุพจน์กำลังเรียงหนังสือ
เข้าชั้นอยู่

“มีครับ” เขารับตอบ นึกขอบพระคุณอาจารย์พอพิศที่
ช่วยให้เขาทำหน้าที่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานห้องสมุดได้โดยไม่ติดขัด

“ดี จะได้ให้ผู้เข้าอบรมดูในห้องสมุด หลังจากเรียนเรื่อง
กฤตภาคแล้วจะได้เข้าใจยิ่งขึ้น” อาจารย์ท่านนั้นซึ่งเทพทราบแล้ว
ว่าชื่อ พัชรา กล่าวด้วยใบหน้านัยยิ้มแย้ม

อาจารย์พัชราพาร่างโปร่งเพรียวออกจากห้องสมุดไป เทพ
มองตามอย่างชมเชย คิดอยู่ในใจว่า คนที่ทำงานเกี่ยวข้องกับ
ห้องสมุดนั้น มีลักษณะคล้ายคลึงกันอยู่อย่างหนึ่งคือมีใบหน้า
ยิ้มแย้มแจ่มใส และวาจาอันอ่อนหวานนุ่มนวลไพเราะ เทพ
รู้สึกว่าคุณะนี้เขาก็เป็นคนหนึ่งในกลุ่มนี้แล้วเพราะเขาร่าเริงและ
ว่องไวและพร้อมที่จะบริการทุก ๆ คนที่เข้ามาติดต่อยืมหรือคืน
หนังสือในห้องสมุดนี้ทีเดียว หากเป็นเวลาก่อนหน้านั้นเขาจะยิ้ม
ไม่ค่อยออกเพราะความฝืดเคืองในเรื่องการกินอยู่

“มีสารานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานบ้างไหม” อาจารย์
หนุ่มท่านหนึ่งรูปร่างค่อนข้างเจ้าเนื้อ ถามเขาด้วยใบหน้านัยยิ้มละไม
และน้ำเสียงเบา ๆ นุ่มหูทั้ง ๆ ที่รูปร่างสูงใหญ่สมชาย

“มีครับ มีสองชุดด้วยกันครับ” เทพตอบอย่างมั่นใจ เพราะเพิ่งช่วยอาจารย์จัดเข้าชั้นไปเมื่อวานนี้เอง

“ตอนนี้ ราชบัณฑิตยฯ ออกถึงเล่มที่เท่าไรแล้วก็ไม่รู้ ชื่อนะ” อาจารย์หนุ่มร่างใหญ่เปรยขึ้นเบา ๆ ขณะที่พลิกดูเอกสารในมือไปด้วย

“ถึงเล่มที่ ๑๘ แล้วครับ” เทพเอ่ยขึ้นอย่างไม่แน่ใจว่าจะเป็นการสมควรหรือไม่ที่เขาตอบทั้ง ๆ ที่ท่านไม่ได้ถาม แต่เขาตระหนักในหน้าที่ของเขาที่จะต้องให้ข้อมูลทุกประการเกี่ยวกับห้องสมุดของเขา เขาจึงตกลงใจเอ่ยออกไป

“งั้นหรือ ขอบใจมากนะ หนังสืออ้างอิงของราชบัณฑิตยฯ ที่นี้คงมีครบถ้วนชื่อนะ” อาจารย์ท่านนั้นเอ่ยถามด้วยเสียงเบาเรียบต่อไป

“เข้าใจว่า มีจนครบครับ ก่อนปิดเทอมอาจารย์บรรณารักษ์หาซื้อหนังสืออ้างอิงเพิ่มเติมเกือบทุกประเภท เห็นว่าจะเตรียมรับการเรียนตามหลักสูตรใหม่ของนักเรียนต้นปีการศึกษาหน้านี้นี้ครับ” เทพรีบตอบเพื่อให้อาจารย์ท่านนั้นเบาใจ

“งั้นหรือ ถ้างั้นก็รีบกวาดแค่นั้นนะ จะเดินเข้าไปดูหนังสือเสียก่อน จะได้ให้ผู้เข้าอบรมมาทำแบบฝึกหัด” อาจารย์ท่านนั้นบอกพร้อมกับเดินไปทางชั้นหนังสืออ้างอิงซึ่งอยู่แถวแรกในห้องสมุด

คนที่จะสอนหนังสือ เขาต้องมาดูหนังสือที่ตนจะกล่าวถึงเสียก่อนอย่างนี้เอง มีน้ำเล้า อาจารย์ที่สอนเขาจึงรอบรู้ไปหมด ตอบคำถามของนักเรียนได้โดยไม่ติดขัด แต่ไม่ลืมที่จะบอกว่ากัน

คำตอบจากหนังสือในห้องสมุดเสียด้วยนะ แล้วอาจารย์ก็จะให้หมายเลขที่ท่านเรียกว่าเลขหมู่หนังสือสำหรับจะค้นในห้องสมุดได้สะดวกมาพร้อมกันด้วย

เขาชวนนึกถึงคำของหลวงปู่สุทิน ที่บอกให้เขาคอยสังเกตและเรียนรู้ไปตลอดเวลา การได้พบผู้คนหลายคนเช่นนี้ มีอะไรให้เรียนรู้มากมายจริง ๆ ถ้าเราหมั่นสังเกต

เทพทำงานด้วยความสนุก และตื่นเต้นตลอดเวลาจนกระทั่งถึงสัปดาห์สุดท้ายของการอบรมภาคฤดูร้อน เขาไม่รู้สึกเหน็ดเหนื่อยหรือเบื่อหน่ายแต่อย่างไร ในระหว่างที่มีการอบรมในช่วงเช้าหรือบ่าย อาจารย์มักจะให้เขาช่วยงานใหม่ ๆ ในห้องสมุดจนเขาคิดว่าเขามีโอกาสทำงานทุกอย่าง ยกเว้นงานที่อาจารย์พอพิศเรียกว่างานเทคนิค

“มีงานอีกส่วนหนึ่งค่อนข้างยาก เอาไว้ให้เธออยู่ ม.ปลายเสียก่อน แล้วครูจะสอนให้” อาจารย์พอพิศบอกเขาเช่นนั้น เขาแทบจะรอเวลานั้นไม่ไหวเลยทีเดียว

“เทพ อยากไปเที่ยวห้องสมุดต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ ไหม” อาจารย์พอพิศถามเขาในเช้าวันหนึ่ง

“อยากไปครับ” เทพตอบแข็งขัน ก็เขายังไม่เคยเห็นห้องสมุดแห่งอื่นในกรุงเทพฯ เขาเชื่อว่าในที่เหล่านั้น จะต้องมีความแปลก ๆ ใหม่ ๆ ที่สนองความอยากรู้อยากเห็นของเขาไม่น้อยทีเดียว “ผมจะไปได้อย่างไรครับ”

“บรรณารักษ์ที่เข้าอบรม จะไปชมห้องสมุดกันในวันศุกร์ วันสุดท้ายของการอบรม ถ้าเธอจะไป ครูจะฝากเจ้าหน้าที่ของ สมาคมห้องสมุดฯ ไปให้” อาจารย์พอพิศบอกอย่างใจดี

“ต้องเสียเงินไหมครับ?” เทพถามอย่างรอบคอบ เขาคิดว่า แม้จะเสียเงินถ้าไม่มากนักเขาก็ยอม

“ไม่ต้องเสียหรอก ถ้าไม่มีที่นั่งในรถ ยืนไปก็แล้วกัน ระยะทางส่วนมากก็สั้น ๆ” อาจารย์พอพิศบอก “เวลาที่เจ้าหน้าที่ ห้องสมุดอธิบายก็คอยฟัง เขานำไปชมที่ไหน ก็เดินตามไป จะได้มีความรู้เพิ่มขึ้น”

“ขอบพระคุณมากครับ” เทพพนมมือเคารพด้วยความ ระลึกในความกรุณาของอาจารย์พอพิศอย่างแท้จริง

“พี่คนย์ไปด้วยไหมครับ?” เทพถามถึงคนย์อย่างมีน้ำใจ

“คนย์ไปไม่ได้หรอก พ่อเลิกงานทุกวันจะต้องรีบไปเฝ้า คุณยาย ซึ่งป่วยอยู่ที่โรงพยาบาล เธอไปคนเดียวก็แล้วกันนะ”

การอบรมสิ้นสุดลงเมื่อวานนี้ ความขวักไขว้ในห้องสมุด ก็พลอยหมดลงไปด้วย ทุกอย่างเข้าสู่ภาวะวังเวงเช่นเดียวกับการทำงานในวันเสาร์ คนย์ขอไปเฝ้ายายและขอไม่มาช่วยงาน ในวันเสาร์นี้ เทพยังจำได้ถึงความคับคั่งในห้องสมุด ผู้เข้าอบรม ใช้ห้องสมุดกันอย่างอุ่นหนาฝาคั่ง ในตอนกลางวันและตอนเย็น แทบจะไม่มีใครเลยที่ไม่มาใช้ห้องสมุดของเขา เทพแอบคิด อย่างภูมิใจ เมื่อวันศุกร์หลายคนมาบอกลาเขากับคนย์และขอบใจ ที่ทั้งสองอำนวยความสะดวกให้หลายอย่าง ความจริงคำขอบคุณ

ไม่จำเป็นอะไรเลยสำหรับเขา เพียงแต่ได้รับคำชมเชยของอาจารย์
พอพิศ เขาก็แทบจะตัวลอยอยู่แล้ว

“เป็นไง ไปเที่ยวห้องสมุดต่าง ๆ ดีไหม?” อาจารย์
พอพิศถามขึ้นในขณะที่ทั้งสองช่วยกันจัดห้องสมุดให้เข้ารูปเข้า
รอย ก่อนจะเปิดอีกครั้งในสัปดาห์ต่อมา อันเป็นสัปดาห์แรกของ
ภาคต้น

“ดีมากครับ” เทพตอบอย่างกระตือรือร้น “ห้องสมุด
ใหญ่โตทั้งนั้นครับ หนังสือมากจนคับห้องสมุด บางแห่งก็เป็น
ห้องปรับอากาศด้วยครับ”

“ไปห้องสมุดมหาวิทยาลัยบ้างไหม”

“ไปครับ หนังสือเยอะเลยครับ”

“อยากเป็นนิสิตมหาวิทยาลัยไหมล่ะ จะได้อ่านหนังสือ
พวกนั้นเยอะ ๆ”

“อยากเป็นที่สุดครับ”

“รู้ไหม เรียนวิชาอะไร จะได้มีโอกาสอ่านหนังสือมาก
ที่สุดในตอนเรียน”

“ไม่ทราบครับ วิชาอะไรหรือครับ”

“เรียนวิชาห้องสมุด ที่เรียกว่า วิชาบรรณารักษศาสตร์
นะซี ของคณะมนุษยศาสตร์นะ”

“จบแล้วเป็นบรรณารักษ์อย่างอาจารย์หรือเปล่าครับ”

“ใช่ซี”

“ผู้ชายเรียนบรรณารักษศาสตร์จะดีหรือครับ”

“ผู้ชายหรือผู้หญิง ถ้าชอบ ก็เรียนได้ทั้งนั้นแหละ”

“ห้องสมุดที่ผมไปดู มีบรรณารักษ์ผู้ชายน้อยกว่าบรรณารักษ์ผู้หญิงนะครับ”

“ใช่ซี ถ้าเธอเรียนจบไปเป็นบรรณารักษ์ ก็มีบรรณารักษ์ผู้ชายเพิ่มขึ้นอีกคนหนึ่งไงล่ะ”

ทั้งสองหัวเราะชอบใจ

“ทำงานในห้องสมุดหนึ่งปีเต็ม ๆ ชอบงานอย่างนี้ไหมล่ะ”

“ชอบมากครับ”

“ชอบก็เรียนได้”

“ต้องใช้เงินเยอะไหมครับ”

“ก็ไม่ได้มากมายอะไร การกินอยู่ก็เหมือนกับตอนนี้อยู่ แคมหนังสือก็ไม่ต้องซื้อ หนังสือที่นิสิตภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ใช้ ก็คือหนังสือในห้องสมุด ซึ่งพวกเขาหยิบได้เกือบทุกเล่ม”

“แม้แต่หนังสืออ้างอิงหรือครับ?”

“หนังสืออ้างอิงยืมไม่ได้ซี”

“การสอบเข้ามหาวิทยาลัยนี้ยากไหมครับ”

“ก็ยากพอดู มีที่เรียนน้อย มีคนแข่งขันกันเข้าเรียนมาก แต่ก็น่าจะลองดู”

“ผมจะพยายามครับ”

“ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น”

“จริงครับ”

ทั้งสองทำงานง่วนอยู่ครู่ใหญ่ เทพจึงเอ่ยถามขึ้นว่า

“ที่มหาวิทยาลัย มีนักเรียนช่วยงานห้องสมุดแบบที่ผมทำอยู่ที่นี่ไหมครับ”

“มีชี บางแห่งมีเป็นสิบ ๆ เลย”

“ถ้าผมไปสมัคร เขาจะรับผมไหมครับ”

“ทำไมเขาจะไม่รับล่ะ ยิ่งเราเคยทำงานห้องสมุดสมัยอยู่มัธยมอย่างนี้ก็สบายมากเลย”

“ถ้าฉันผมก็คงพอเรียนได้ เรียนไปทำงานไป”

“น่าจะได้ จะเปลืองอยู่หน่อยตอนแรก ๆ ที่ต้องตัดกางเกงขายาว เสื้อสีสุภาพ อะไรพวกนั้นล่ะ”

“ถ้ามีเงินตั้งต้นสักสองสามพันจะพอไปได้ไหมครับ”

“ไปได้ สบายมาก”

ทั้งครูศิษย์สบตากันอย่างมีความหมาย ฝ่ายหนึ่งพอใจในผลแห่งการเจียรไนเพชรของตนยิ่งนัก ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งนั้นมั่นใจในความสำเร็จของความหวังที่ตั้งใจไว้นั้น

บทที่ ๕ ยิงเข้าเป้า

เทพตกลงใจจะกลับบ้านในวันอาทิตย์นั่นเอง เขาขออนุญาต
หลวงพี่สุทินในคืนวันเสาร์

“ไปกันเถอะ ว่าแต่ไปคนเดียวได้หรือเปล่านั้น” หลวงพี่
สุทินถามด้วยความเป็นห่วง

“ผมจะไปกับพี่อู๊ดครับ พี่กลับมาจากเยี่ยมบ้านวันนี้ พรุ่งนี้
พี่อู๊ดจะไปกับผมครับ” เทพตอบอย่างขี้มยิ้ม

“อ้อ นึกกันไว้เรียบร้อยแล้วหรือ ถ้างั้นก็ดีแล้ว มันจะ
ได้ไม่เป็นห่วง เอาเงินไปใช้สักหน่อยซินะ” หลวงพี่สุทินกล่าว
อย่างรอบคอบ

“ครับ” เทพตอบ ดวงตาเป็นประกายด้วยความพอใจที่
หลวงพี่นึกได้โดยตนไม่ต้องเอ่ยปากให้เป็นที่น่าใจ

“จะเอาสักเท่าไรดีล่ะ”

“แล้วแต่หลวงพี่จะเห็นสมควรครับ”

หลวงพี่สุทินให้เทพไปหยิบเงินจำนวนหนึ่งที่ท่านเก็บไว้
ให้เขา พร้อมกับกำชับให้เก็บรักษาเงินไว้ในที่ปลอดภัยเสมอ

เด็กชายตื่นนอนแต่เช้าตรู่ หลังจากถูกฎิแล้ว จึงลงมา
ยืนบนพื้นใกล้ ๆ บันไดถูกฎิ พลังวิ่งอยู่กับที่แบบนักกีฬาที่อ่อน
เครื่องก่อนลงสนาม ด้วยวิธีนี้ เขาสามารถออกกำลังกายได้ในที่

จำกัด และไม่รบกวนผู้ใด เขาเพิ่งคิดได้เมื่อเร็ว ๆ นี้เอง การ
ออกกำลังกายทำให้เขารู้สึกเบาตัวและสบาย ไม่ซึมเซาเหมือน
แต่ก่อน เขาวิ่งอยู่ครู่หนึ่งอุทัยจึงตื่นนอนและเดินออกมาจากห้อง
“ฟิตจัดจริงนะเทพ” อุทัยร้องทัก “จะไปแข่งขันที่ไหน
หรือ”

“แหม พี่อู๊ด ออกกำลังกายเฉย ๆ นะ พี่ไม่ออกกำลัง
กายบ้างหรือครับ” เทพชวน

“ไม่หรอก จี้เกียจ” อุทัยว่าแล้วก็เดินเข้าห้องน้ำ ทำกิจวัตร
ประจำวันตามปกติ

เมื่ออุทัยออกมาจากห้องน้ำแล้ว เทพจึงใช้ห้องน้ำบ้าง
ไม่ช้าทั้งสองก็แต่งตัวสะอาดเรียบร้อย พร้อมที่จะเดินทาง วันนี้
ทั้งสองได้รับอนุญาตให้ไม่ต้องตามหลวงพี่ไปบิณฑบาตจึงมีเวลา
เป็นของตัวเองได้อย่างสบาย อุทัยมีกระเป๋าเดินทางเล็ก ๆ
ใบหนึ่ง ส่วนเทพมีแต่ถุงกระดาษใส่เสื้อผ้าเช่นเคย เมื่อถึงสถานี
ขนส่งสายใต้ อุทัยเป็นผู้ไปซื้อตั๋วโดยสาร ส่วนเทพยืนเฝ้าของ
อยู่ไม่ไกลจากที่ขายตั๋วนัก แล้วทั้งสองก็ขึ้นรถ

“เลือกที่นั่งตามสบาย” เด็กกระเป๋ารถบอก “เข้านี่คนน้อย”

“รถออกตามเวลาหรือเปล่าครับ” เทพถาม

“ออกตามเวลาขึ้นน้องชาย คนมากคนน้อยก็ต้องออกละ”
เด็กกระเป๋าทตอบ

ทั้งสองคอยอยู่ไม่นาน รถโดยสารก็ออกจากสถานีขนส่ง
สายใต้มุ่งไปสู่จุดหมายปลายทางอย่างเร่งรีบ ระหว่างทางมีการ

จอดรับคนโดยสารบ้างประปราย ส่วนมากจะแล่นฉิวไปราวกับรถไฟด่วน

เมื่อทั้งสองไปถึงปากทางเข้าบ้าน ก็โดยสารรถจักรยานยนต์ต่อ ทางที่เข้าไปไม่สู้ราบเรียบนักแต่ไม่เป็นอุปสรรคใด ๆ สำหรับคนขับรถที่ชำนาญทาง ไม่ช้าก็แลเห็นบ้านใกล้เข้ามาทุกที ๆ ในที่สุดก็ถึงจุดหมายปลายทาง

มีร้านขายของชำร้านหนึ่ง ตั้งอยู่ตรงหน้าบ้านริมทางเดิน เป็นร้านใหม่ที่เขายังไม่เคยเห็นมาก่อน เขาชวนอุทัยแวะเข้าไป จึงเห็นทอแสง พี่สาวคนที่สามของเขานั่งขายของชำอยู่ในร้าน

“พี่” เทพอุทาน

“เทพ” พี่สาวของเขาร้องลั่น เดินแหวกข้าวของออกมา ทักทายน้องชาย

ทั้งสองละล้าละลักถามทุกข์สุขกันอย่างตื่นเต้นเป็นครู่ แล้วเทพจึงแนะนำให้พี่อุทัยรู้จักกับทอแสง เธอยกมือไหว้อุทัย ในฐานะที่ตนอายุน้อยกว่า อุทัยรีบรับไหว้

“พี่เขาชื่อ ทอแสง พี่สาวคนโตชื่อทับทิม และคนรองชื่อเทียมเดือน” เทพบอกเป็นเชิงอวด “พี่เดือนคงอายุเท่าพี่อู๊ด แต่พี่ทับทิมอายุมากกว่านิดหน่อย”

“พี่ ๆ ไปไหนกันหมดล่ะ” อุทัยถามทอแสง

“อยู่กับแม่ในบ้านโน้นละ เพิ่งเสร็จจากงานในสวนผักค่ะ” เธอตอบพลางขอตัวไปขายของให้ลูกค้า

“เข้าไปในบ้าน ไปหาแม่กับพี่ๆ เอะ” เทพชวนอุทัย
แล้วเดินนำเข้าบ้านไป ทั้งสองยกมือไหว้แม่และพี่ทั้งสอง

นางนวล ทับทิมและเทียมเดือนรู้สึกยินดีเป็นที่สุด ต่าง
เข้ามาทักทายจนฟังไม่ได้ศัพท์ เทพรู้สึกปลื้มใจยิ่ง นานนับปี
แล้วที่เขาไม่ได้รับความรักอันอบอุ่นใจเช่นนี้ เขาไม่รู้ว่าเขาโหยหา
มันเพียงใด “นี่พี่อู๊ด พี่อุทัยที่ผมเคยเล่าว่าได้ช่วยเหลือผมยังไ
กรับ” เทพแนะนำ

“ขอบใจมากพ่อคุณ ขอให้พ่อเจริญๆ เอะ” แม่พูดกับ
อุทัยอย่างจริงใจ

“ฟังเทพเล่ามาเป็นปีแล้ว เพิ่งได้มีโอกาสขอบใจวันนี้เอง”

อุทัยได้แต่ยิ้มกว้าง ไม่พูดจาว่าอะไร

“เก็บข้าวของ แล้วอาบน้ำอาบทำให้สบายตัวซี นุ่งรามา
เหนื่อยๆ” แม่บอกทั้งสอง

กินวันนั้นหลังอาหารค่ำแล้ว เทพเล่าให้ทุกคนในครอบครัว
ฟังถึงความเป็นอยู่ การเรียนและการทำงานของเขาในกรุงเทพฯ
ในระยะหนึ่งปีที่ผ่านมาโดยละเอียด อุทัยช่วยเสริมเป็นระยะๆ
แม่และพี่ทั้งสามของเขาใส่ใจมาก แน่ละ เทพย่อมไม่เล่าเรื่อง
การอดอาหารในระยะแรกของเขาให้ฟังอย่างแน่นอน อุทัยก็รู้ดี
เกินกว่าจะเล่าออกมา

“คุณครูสุนทรไปกรุงเทพฯ ลูกเจ๊ใหม่” แม่ของเขาถาม
ขึ้นในตอนหนึ่ง

“เจ๊ครับแม่ คุณครูสุนทรเจ๊กับอาจารย์บรรณรักษ์ชื่อ
อาจารย์พอพิศด้วย ยังชวนกันไปกินข้าวกลางวันด้วยกันที่ร้านใกล้ๆ
โรงเรียนด้วยครับ” เทพตอบอย่างกระตือรือร้น

“คุณครูทั้งสองมีพระคุณต่อลูกมาก ลูกจะต้องจดจำไว้ทดแทนบุญคุณท่านตลอดชีวิต ความกตัญญูกตเวทิตะจะทำให้ลูกเจริญ”

เทพใช้ชีวิตอยู่ที่บ้านอย่างกุ่มก่า เขานำอุทัยชอกชอนไปตามที่ต่าง ๆ ที่เขาเคยเที่ยวเล่น ทั้งสองได้รับความเพลิดเพลินมาก เมื่อถึงเวลากลางคืนก็หลับปุ๋ยอย่างมีความสุข

สามวันผ่านไปราวกับติดปีกบิน นับเป็นการเจอเพื่อจากแท้ ๆ เทพพยายามหักใจอย่างไรก็มีวายเสรำ แม่และพี่ ๆ ไม่อยากให้เทพจากไป ทั้งสี่มีเรื่องสั่งเสียและตักเตือนเทพอย่างมากมาย แต่เขามีได้รู้สึกรำคาญหรือน้อยใจเหมือนแต่ก่อน ตรงกันข้ามเขาพยายามตั้งใจฟังทุกคำ เขาตระหนักถึงคุณค่าของคำสั่งสอนได้ดียามอยู่ห่างไกลครอบครัว เช่นเมื่อหนึ่งปีที่ผ่านมาอุทัยก็นั่งฟังอยู่ด้วยความตั้งใจ และตระหนักในความสำคัญของคำเตือนเหล่านั้นไม่แพ้เทพเช่นกัน

โรงเรียนเปิดภาคเรียนแล้ว ปีนี้เขาารู้สึกว่า “พร้อม” กว่าปีกลายมาก เขาไปช่วยอาจารย์พอพิศตั้งแต่วันแรกเลยทีเดียว

“เงินของเธอ” อาจารย์พอพิศยื่นเงินให้เด็กชายปีกใหญ่

“เงินอะไรครับ” เทพยืงง

“เงินรางวัลจากผู้เข้าอบรมภาคฤดูร้อนของสมาคมห้องสมุดฯ ใจล่ะ”

“เขาให้อาจารย์หรือให้ผมครับ?”

“ให้เธอซี แถมชมเชยมาอีกหลายกระบุง เอ้ารับไปซี”

เทพพนมมือน้อยอย่างนอบน้อม บอกอาจารย์ว่าจะขอฝากอาจารย์ไว้ก่อน เมื่อถึงเวลาเย็นจะกลับวัดแล้ว เขาจึงจะมารับไป

“แม่ฝากผักในสวนมาให้อาจารย์ด้วยครับ” เขาบอกพลางยื่นถุงพลาสติกขนาดใหญ่ไปให้ ในนั้นมีพริก มะเขือและผักอื่นๆ ที่จะสามารถอยู่ได้โดยไม่เหี่ยวหรือเน่าในเวลาอันรวดเร็ว

“ขอบใจมาก ฝากขอบคุณคุณแม่ด้วยนะเทพ อย่าลืมนะ” อาจารย์พอพิศกล่าวอย่างยิ้มแย้มและรับถุงใหญ่ไปเก็บ

“ผมถือไปให้ครับ” เทพกล่าวพลางนำถุงไปวางข้างโต๊ะอาจารย์บรรณารักษ์

“เรามีกงานสำคัญที่จะต้องทำอีกแล้วละ” อาจารย์บอกเทพ “ในเดือนสิงหาคม ซึ่งเป็นเดือนที่เราจัดงานสัปดาห์ห้องสมุดตามปกตินั้น ปีนี้ตรงกับวันก่อตั้งโรงเรียนนี้ครบหกสิบปี ท่านผู้อำนวยการจะจัดงานใหญ่”

“ทางห้องสมุด จะต้องทำอะไรบ้างครับ” เทพถามด้วยความสนใจยิ่ง

“ท่านให้เราทำหนังสือที่ระลึก คณะกรรมการกำหนดเนื้อหาให้มาแล้วละ เผอิญตอนนี้คนพิมพ์ดีดไม่ว่างพอที่จะพิมพ์ต้นฉบับ ครูอยากให้เธอช่วยคัดลอกเรื่องที่ส่งมาลงหนังสือลายมือของเธอสวยงามพอที่ทางโรงพิมพ์จะอ่านออกได้โดยไม่ผิดพลาด ส่วนสุพจน์กับคณียครูจะให้ช่วยทำงานพิสูจน์อักษรและติดต่อโรงพิมพ์ เราจะเริ่มต้นกันวันพรุ่งนี้ตอนกลางวันเลยทีเดียว” อาจารย์พอพิศชี้แจง

อาจารย์บอกเทพต่อไปอีกว่า ทางแผนกวิชาภาษาไทย จะเป็นฝ่ายคัดเลือกนักเรียนเพื่อรับทุนของโรงเรียนปีละ ๓,๐๐๐ บาท จนกว่าจะจบการศึกษา หากเทพได้รับทุนนี้ ก็สามารรถเก็บออมไว้เพื่อเรียนต่อในระดับปริญญาในมหาวิทยาลัยได้อีก ทางโรงเรียนจะประกาศรับสมัครขอทุนในเร็ว ๆ นี้ เธออยากจะทำให้เทพเตรียมตัวเตรียมใจไว้ให้พร้อม

“ครูอยากให้เธอใช้เวลาว่าง หากความรู้รอบตัวให้มากที่สุด หวังว่าสิ่งที่เคยอ่านมาเมื่อปีกลาย กับสิ่งที่จะพบเห็นต่อไปในสามเดือนนี้ คงจะช่วยให้ความหวังเป็นความจริงไปได้”

ตั้งแต่วันนั้นมา งานสำคัญของเทพในห้องสมุดก็คือ เตรียมคัดลอกต้นฉบับที่ดีให้อาจารย์พอพิศ ส่วนงานสำคัญเวลาอยู่วัดหลังจากทำการบ้านเรียบร้อยแล้ว ก็คืออ่านหนังสือเกี่ยวกับความรู้รอบตัวทุกชนิด เมื่อมาถึงโรงเรียนในตอนเช้า เขาก็อ่านหนังสืออย่างขะมักเขม้นทั้ง ๆ ที่มีเวลาน้อย เขาอ่านมากเสียจนกระทั่งในเวลากลางวัน ถึงกับฝันเห็นตัวหนังสือเรียงกันเป็นแถวเลยทีเดียว

“อย่าหักโหมมากนักนะเทพ เดี่ยวพอถึงเวลาแข่งขันเกิดป่วยเสียละก็จบเห่กัน” อุทัยหมั่นเตือนเช่นนั้นอยู่บ่อย ๆ เทพจึงระมัดระวังในเรื่องสุขภาพเป็นพิเศษเรื่อยมา

“เทพ เธอหยุดโรงเรียนสักวันได้ไหม” หลวงพี่สุทินบอกเด็กชายในเช้าวันหนึ่ง

“หยุดทำไมครับ”

“เอาเงินของเธอไปฝากธนาคารออมสินใกล้ ๆ นี่เสียทีซึ่ง
ทั้งเงินที่เธอเก็บออมไว้ ทั้งเงินที่ทำงานมาได้ มีหลายบาทแล้วนะ
เก็บเงินไว้กับตัวมาก ๆ อย่างนี้ไม่ดีหรอก”

“ได้ครับ ผมจะนำไปฝากพรงนี้ แต่ผมไม่เคยฝากเงินเลย
ไม่ทราบเขาทำกันยังไงครับ”

“เขามีเจ้าหน้าที่คอยดูแลลูกค้าอยู่ ถามเขาก็แล้วกัน พรงนี้
มารับเงินไปนะ เก็บไว้เพียงพอใช้นั้นก็แล้วกัน”

เทพไปธนาคารออมสินใกล้ ๆ วัด มีเจ้าหน้าที่แนะนำวิธี
การกรอกใบสำคัญฝากเงิน แล้วให้สมุดฝากมาหนึ่งเล่ม ในนั้น
ระบุจำนวนเงินฝากไว้อย่างชัดเจน

เขากลับมาที่วัด และเขียนจดหมายถึงคุณครูสุนทรที่ทันที
กราบเท้าคุณครูที่เคารพยิ่ง

เวลานี้ผมเก็บออมเงินที่คุณครูส่งมา รวมทั้งเงินที่ผมทำงาน
ได้ มีมากพอที่จะใช้ไปตลอดปีนี้แล้ว คุณครูโปรดส่งเงินมา
ให้ผม หากผมขาดเงินและต้องการเงิน ผมจะเขียนจดหมายมา
ขอเองครับ

ด้วยความเคารพยิ่ง

เทพ

เขาเขียนจดหมายอีกฉบับหนึ่งถึงบ้าน หลังจากเล่าเรื่อง
ความเป็นอยู่ต่าง ๆ ให้ทางบ้านฟังแล้ว ก็บอกเรื่องเงินดังเช่นที่
ปรากฏในจดหมายถึงคุณครู เขายังเล่าถึงการเตรียมตัวเพื่อเข้า

สอบแข่งขันรับทุนของโรงเรียน ถ้าเขาได้รับทุน นอกจากแม่และพี่ ๆ จะหายกังวลใจเรื่องเขาจะไม่มีเงินใช้ในการเรียนปีนี้และปีต่อไปแล้ว ยังสบายใจได้เลยว่า เขาสามารถเก็บออมเงินจำนวนหนึ่งไว้เรียนในระดับมหาวิทยาลัยด้วย เขาเชื่อว่าขำนี้นคงจะทำให้แม่และพี่ ๆ สบายใจหายห่วงเขาไปได้มากทีเดียว

ในที่สุด สัปดาห์ของการก่อตั้งโรงเรียนก็มาถึง ทุกหน่วยงานในโรงเรียนต่างมีส่วนในกิจกรรมต่าง ๆ ไม่มากก็น้อย กิจกรรมของฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่เช่น แผนกวิทยาศาสตร์ ก็จะแสดงผลงานของนักเรียนที่เด่น ๆ ในรอบปีและแสดงความกิตติริเริ่มใหม่ ๆ ของนักเรียนด้วย มีนักเรียนเป็นผู้อธิบาย ผู้ชมงานก็ได้แก่ผู้ปกครองของนักเรียนปัจจุบัน ศิษย์เก่าตลอดจนนักเรียนปัจจุบันในระดับมัธยมของโรงเรียนต่าง ๆ สภาพของโรงเรียนในขณะนั้นจึงเคลื่อนไหวคึกคักเป็นอย่างยิ่ง

ในห้องสมุด มีนิทรรศการประวัติความเป็นมาของโรงเรียน มีรูปกลุ่มผู้ก่อตั้งโรงเรียน รูปนักเรียนเก่าที่ประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงานและส่วนตัว ตลอดจนคติพจน์ประจำตัว เป็นต้น เป็นนิทรรศการอีกจุดหนึ่งที่ผู้คนสนใจมาก โดยเฉพาะเมื่อพบว่าผู้ใหญ่ของฝ่ายรัฐบาลและคนสำคัญในวงสังคมที่เป็นที่รู้จักกันที่แท้ก็คือนักเรียนเก่าของโรงเรียนนี้เอง

แผนกภาษาไทยคณะครูก็ประกาศให้ทราบถึงระเบียบการแข่งขันชิงทุนของโรงเรียน ทุกคนที่เข้าแข่งขัน จะต้องผ่านการคัดเลือกถึงสามครั้งด้วยกัน คำถามชุดแรกจะเป็นคำถามเกี่ยวกับ

ประวัติความเป็นมาของโรงเรียน คำถามชุดนี้เองที่ทำให้นิติกรรมการของห้องสมุด ยังมีผู้ชมก็กักกันไปอีก คำถามชุดที่สองเป็นเรื่องความรู้รอบตัวในเมืองไทยด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของชาวไทย ส่วนคำถามชุดที่สามนั้นเป็นคำถามเกี่ยวกับเรื่องประเทศอื่น

เทพลานานห้องสมุดชั่วคราว เตรียมตัวเป็นการใหญ่ ปัญหาของเทพไม่ได้อยู่ที่ไม่มีความรู้เสียแล้ว สิ่งที่เขากลัวไม่หายก็คือการปรากฏตัวต่อหน้าชุมชนบนเวที ผู้เข้าแข่งขันทั้งหมด จะต้องไปตอบคำถามแต่ละชุด โดยมีผู้ชมอยู่รอบๆ นอกเหนือจากกรรมการเจ็ดคน เพียงแต่คิดเขาก็สะท้อนในหัวใจเสียแล้ว

การแข่งขันกระทำกันวันเว้นวัน ในวันแรกของการแข่งขัน มีผู้เข้ามาสมัครรับการคัดเลือกทั้งระดับมัธยมต้นและมัธยมปลายถึงสามสิบคน ในที่สุดเหลือเพียงสิบห้าคนผ่านการคัดเลือก โดยถือเกณฑ์ว่า คนที่ตอบได้ทุกข้อโดยไม่บกพร่องเท่านั้น จึงจะผ่านการคัดเลือกรอบนี้ เทพแอบบอกตัวเองว่านิติกรรมการของห้องสมุดและการที่เขาช่วยคัดลอกต้นฉบับหนังสือที่ระลึกในวันก่อตั้งโรงเรียนนั้นช่วยเขาได้มาก เขาจึงเป็นหนึ่งในสิบห้าคนที่ผ่านการคัดเลือกรอบแรก

ตอนนี้ เทพจึงเริ่มเจนเวทีขึ้นบ้างแล้ว คำถามชุดที่สองนั้น เอื้ออำนวยต่อผู้ที่อ่านหนังสือมามาก และจดจำได้แม่นยำ เมื่อเจอคำถาม เทพแทบจะบอกได้เลยว่าคำตอบอยู่ในหนังสือเล่มใดในห้องสมุดที่เขาแสนจะคุ้นเคย

ผู้ที่ผ่านการคัดเลือกรอบนี้ มีเพียงห้าคนเท่านั้นเอง

“พรุ่งนี้วันสุดท้ายแล้วนะ” อุทัยเอ่ยขึ้นในขณะที่เดินกลับมาวัดด้วยกัน “ตื่นเต้นไหมเทพ”

เทพเหลือบมองอุทัย พลาวยิ้มอย่างขอบคุณในความเอาใจใส่ เมื่อเขามองมาจากเวทีทุก ๆ ครั้ง จะต้องเห็นอุทัยยืนให้กำลังใจอยู่ข้างล่างอย่างสม่ำเสมอ

“ตื่นเต้นมากครับ” เทพตอบ “ตื่นเต้นยิ่งกว่าสองวันแรกเสียอีกครับ”

“ก็น่าจะตื่นเต้นอยู่หรอกนะ ในที่สุด มีทุนเพียงทุนเดียวแท้ ๆ ในจำนวนห้าคนนี้จะต้องมีคนผิดหวังอีกสี่คน ใครจะรู้ว่าจะมีใครบ้าง” อุทัยว่า

“ผมอาจจะเป็นหนึ่งในสี่คนนั้นก็ได้ครับ” เทพกล่าว พลาถอนใจเอือกใหญ่ “ถ้าเป็นอย่างนั้นก็น่าเสียดาย”

“หวังได้ แต่อย่าทุ่มความหวังร้อยเปอร์เซ็นต์ เตรียมรับความผิดหวังเอาไว้บ้างจะได้ไม่เสียใจมากจนकुมสติไม่อยู่” อุทัยเตือนอย่างผู้ใหญ่

“ครับพี่อู๊ด” เทพรับคำ

คืนนั้น เทพตื่นเต้นเสียจนกระทั่งนอนแทบไม่หลับ เขานอนพลิกไปพลิกมาแทบทั้งคืน

“เป็นอะไรหรือเทพ” หลวงพี่สุทินถามมาจากห้องนอนอีกด้านหนึ่ง “ไม่สบายหรือเปล่า”

“ไม่เป็นไรครับ ขอบขอบคุณครับหลวงพี่” เทพตอบ

“พยายามข่มใจให้หลับเสียซินะ ลูกชิ้นสวดมนต์อีกทียาวก็ได้ จิตใจจะได้สงบ” ว่าแล้วหลวงพี่สุทินก็เงยบไป

พระพุทธรูปช่วยคุ้มครอง หลังจากสวดมนต์แล้วเขาก็หลับสนิทจนกระทั่งสว่าง

เช้าวันนั้น ทั้งอุทัยและเทพขออนุญาตไม่ตามหลวงพี่ไปบิณฑบาต ต่างมุ่งหน้ามาโรงเรียนด้วยใจจดจ่อ และตื่นเต้นพอ ๆ กันทีเดียว

“ทุกคนพร้อมแล้วนะ” ประธานกรรมการซึ่งได้แก่อาจารย์อาวุธของวิชาภาษาไทย เอ่ยขึ้น

เทพกวาดตามองไปยังผู้ชมข้างล่าง เขาเห็นอุทัยยืนอยู่ข้าง ๆ อาจารย์พอพิศ เขาตอบในใจว่า “ผมพร้อมแล้วครับ”

“ทุกคนฟังคำถาม แล้วเขียนคำตอบในกระดาษที่ให้ไว้ ฟังคำถามดี ๆ และตอบมาเพียงสั้น ๆ” ประธานกรรมการบอก “ครูจะอ่านคำถามให้ฟังสองครั้งแล้วให้นักเรียนรีบเขียนคำตอบเมื่อครูกดกริ่ง จงวางปากกาทันที มิฉะนั้นจะปรับเป็นตกรอบ”

นักเรียนทั้งห้าคนเตรียมตัวเกรียด

“คำถามที่หนึ่ง เมืองหลวงของปากีสถานชื่อเมืองอะไร”

“กริ่ง”

“คำถามที่สอง ประเทศใดรับซื้อกาแฟมากที่สุดในโลก?”

“กริ่ง”

“คำถามที่สาม ประเทศใดผลิตข้าวสาลีมากที่สุดในโลก?”

“กริ่ง”

“คำถามที่สี่ ประเทศใดจำหน่ายข้าวเจ้ามากที่สุดในโลก?”
“กริ่ง”

ทุกคนวางปากกาและเตรียมฟังปัญหาข้อสุดท้าย
“รัฐใดเป็นแหล่งผลิตน้ำมันที่ใหญ่ที่สุดในสหรัฐอเมริกา?”
“กริ่ง”

กรรมการช่วยกันเก็บกระดาษคำตอบ ตรวจคำตอบและ
รวมคะแนน

ประธานกรรมการรับคะแนนรวมจากกรรมการ และประกาศว่า
“มีผู้ได้คะแนนเต็มสองคนคือ เด็กชายเทพ ทามะกา
และเด็กชายเทอดฤทธิ์ เกริกไกรวุฒิ”

ผู้ชมตบมือกราวใหญ่

“แต่เนื่องจากทุนของโรงเรียนมีเพียงทุนเดียวจึงขอให้ทั้ง
สองตอบคำถามพิเศษอีกข้อหนึ่ง แต่ถ้าหากยังตอบได้เหมือน ๆ
กันอีก จะต้องแบ่งทุนออกเป็นสองส่วน ๆ ละเท่า ๆ กัน”

กรรมการแจกกระดาษอีกครั้งหนึ่ง

“เมืองหลวงของสิงคโปร์คือเมืองอะไร?”
“กริ่ง”

กรรมการเก็บกระดาษคำตอบส่งให้ประธานกรรมการ

“ผู้ชนะเลิศและได้รับทุนของโรงเรียนทุกปี ตลอดเวลาที่
ศึกษาอยู่ในโรงเรียนนี้ได้แก่ เด็กชายเทพ ทามะกา นักเรียนชั้น
ม.๒”

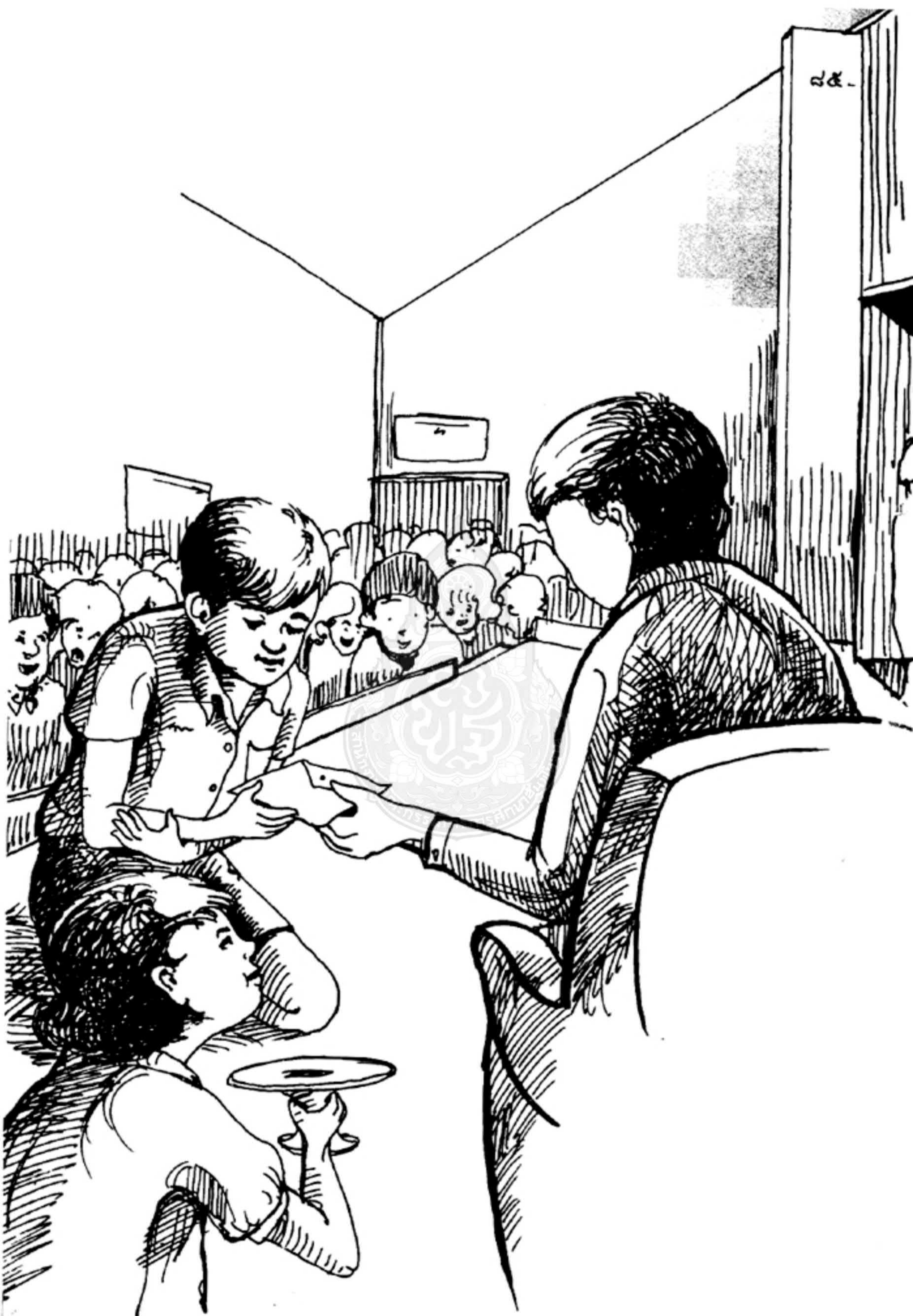
เสียงปรบมือดังสนั่นติดต่อกันเป็นเวลานาน

กินนั้น หลังจากสวดมนต์ และกราบระลึกถึงคุณพ่อ แม่ กับครูอาจารย์ก่อนนอนแล้ว เขาประนมมือต่อไปและกล่าวในใจว่า

“พ่อครับ ลูกของพ่อมีทุนเรียนจนจบมัธยมศึกษาแล้ว ลูกจะเก็บออมไว้เรียนในมหาวิทยาลัยด้วยครับ จบแล้ว ลูกจะเป็นบรรณารักษ์ครับพ่อ”

เขากราบสามครั้งลงกับหมอนและนอนหลับ ฝันดีตลอดคืน

คณะผู้จัดทำ

๑. ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา
๒. นางฐะปะนีย์ นาครทรรพ
๓. นางแม่นมาส ชาลิต
๔. นางสาวนันทรี ช่างโชติ
๕. นางสาวบุรณี ศิงฆมานันท์
๖. นางสาวกานต์มณี ศักดิ์เจริญ
๗. นางสาวธรรมบุญ ไรชนะบุรานนท์
๘. นายวิริยะ สิริสิงห
๙. นางพรจันทร์ จันทวิมล
๑๐. นายสันต์ เตชะกัมพูช
๑๑. นายวิโชค มุกดามณี
๑๒. นายประเทศ สุขสถิตย์
๑๓. นายวินัย รอดจ่าย
๑๔. นางนันทนา ประจวบเหมาะ
๑๕. นางพจนีย์ พลสิทธิ์
๑๖. นายเกริก ขันพันธ์
๑๗. นายศรีสวัสดิ์ ศรีสรากร
๑๘. นายสมบัติ ก้าวฮก
๑๙. นายวรพงศ์ วรชาติอุดมพงศ์
๒๐. นางสาวสุธีรา สาธิตภัทร
๒๑. นางสาววย ไรจนสโรช
๒๒. นางสาวสุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์
๒๓. นางสาวลมูล รัตตากร
๒๔. นายสวัสดิ์ สุวรรณอักษร
๒๕. นายชัยวัฒน์ คุประตกุล
๒๖. นายกรรชิต มัลลียงศ์
๒๗. นางธนาลัย ภักดีกุล
๒๘. นายประสพโชค นวพันธ์พิพัฒน์
๒๙. นางศรรัตน์ สิงหนาท
๓๐. นางสาวอุษณีย์ วัฒนพันธ์
๓๑. นางสาวจินตนา ไบกาซูยี
๓๒. นางจารุดี ผลไธการ
๓๓. นางสาวปริญญา ฤทธิเจริญ

คณะบรรณาธิการ

๑. นางแม่นมาส ชาลิต
๒. นางสาวจินตนา ไบกาซูยี
๓. นางจารุดี ผลไธการ
๔. นางสาวปริญญา ฤทธิเจริญ

